

Tunteista lauluksi

Ryhmäimprovisointiharjoitteita ja laulun teon
välineitä maahanmuuttajanuoren
sosioemotionaalisen kasvun tukemiseen

Putkinen Hanna-Leena
Jyväskylän yliopisto
Musiikin, kulttuurin ja taiteen tutkimuksen laitos

Pro gradu-tutkielma

2018

TIIVISTELMÄ

Tekijä Putkinen Hanna-Leena Elisabet	
Työn nimi Tunteista lauluksi –ryhmäimprovisointiharjoitteita ja laulun teon välineitä maahanmuuttajan sosioemotionaalisen kasvun tukemiseen	
Oppiaine Musiikkikasvatus	Työn laji Pro gradu -tutkielma
Aika (pvm.) 12.12.2018	Sivumäärä 70 + liitteet
Tiivistelmä – Abstract <p>Maahanmuuton kohtaaminen tulisi tehdä ihmisyyttä kunnioittavasti. Monikulttuurinen musiikkikasvatus ja siinä käytettävät menetelmät antavat välineitä kulttuurien väliseen kohtaamiseen. Tässä tutkimuksessa halusin selvittää erilaisten improvisointimenetelmien (sanaimprovisointi, lauluimprovisointi ja soitinimprovisointi) ja laulun teon mahdollisuuksia maahanmuuttajien sosioemotionaalisen kasvun tukena. Tutkimuksessa käytetyt opetusmenetelmät antavat välineitä vuoropuheluun, kun sanoja on vähän tai ei ollenkaan. Erityisenä huomionkohteenani on harjoitusten mahdollisuudet ryhmäyttämisessä, tunteiden ilmaisussa ja kielen oppimisessa..</p> <p>Tutkimukseni on toimintatutkimus, jossa on fenomenologisen ja etnografisen tutkimuksen piirteitä. Tarkoitus on kehitellä opetusmenetelmäpaketti, joka sopii maahanmuuttajien sosioemotionaalisen kasvun tukemiseen vieraassa ympäristössä ja kulttuurissa.</p> <p>Tutkimuskohteenani oli Jyväskylän kansalaisopiston Ubuntu-maahanmuuttaja- aikuisopiskelijaryhmä ja Puistokadun 2.lk:n oppilaat, joiden joukossa oli ulkomaalaistaustaisia oppilaita. Halusin tehdä vertailevan tutkimuksen siksi, että näin miten se toimii erilaisissa ympäristöissä riippumatta oppilaiden iästä ja luokan heterogeenisuudesta.</p> <p>Tutkimuksen perusteella harjoitteet ovat mahdollisuus sosiaaliselle vuorovaikutukselle sekä tunteiden ilmaisulle ja kokemiselle. Ne kartuttavat sanavarastoa ja tunnesanojen oppimista. Ryhmässä tehdyt harjoitteet kehittävät vuorovaikutusta ilman kieltä ja kieltä hyödyntäen ja kielitaitoa kehittäen.</p> <p>Menetelmien lisäksi opettajan läsnäolotaidot ja vuorovaikutustaidot luovat pohjan onnistuneelle vuorovaikutukselle ja tunneilmaisulle. Tutkimusten mukaan nämä taidot ovat jopa tärkeämpiä kuin erilaiset opetusmenetelmät.</p> <p>Harjoitteita on mahdollisuus tehdä hyödyntäen modernia musiikkiteknologiaa ja ovat sovellettavissa musatornityöskentelyyn. Eri musiikkikulttuurien moodien hyödyntäminen onnistuu harjoitteissa juuri musiikkiteknologian avulla.</p>	
Asiasanat Maahanmuutto, monikulttuurinen musiikkikasvatus, improvisointi, sanoittaminen, säveltäminen, sosioemotionaalinen kasvu, tunteiden ilmaisu, ryhmäyttäminen	
Säilytyspaikka	Jyväskylän yliopiston kirjasto

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Muuttuva maailma ja maahanmuutto	1
1.2	Vuorovaikutus musiikin keinoin	2
2	TEORIA	5
2.1	Sosioemotionaalinen kasvu	5
2.2	Musiikki ja sosiaaliset taidot	8
2.3	Musiikki tunteiden ilmaisussa	10
2.4	Monikulttuurisessa musiikissa käytettäviä opetusmenetelmiä	12
2.5	Improvisointi ja improvisoinnin tasot	13
2.6	Sanoittamisen ja säveltämisen opetus	14
3	MENETELMÄT JA AINEISTO	16
3.1	Toimintatutkimus	16
3.2	Fenomenologinen tutkimus	17
3.3	Etnografinen tutkimus	18
3.4	Tutkimuksen käytännön toteutus ja aineiston keruu	18
4	OPETUSMATERIAALIN SISÄLTÖ JA KUVAUS	20
4.1.	Oppilaiden ja opettajien kyselylomakkeiden vastaukset	29
4.1.1	Oppilaiden vastaukset	29
4.1.2	Opettajien vastaukset	32
5	AINEISTON ANALYYSI	35
5.1	Oppilaat	35
5.1.1	Ubunturyhmä	35
5.1.2	Puistokadun päiväkotikoulu	37

5.2 Sosioemotionaalinen analyysi kyselylomakkeiden pohjalta	38
5.2.1 Ubunturyhmä	38
5.2.2 Puistokadun päiväkotokoulu	40
5.2.3 Opettajien kyselylomakkeiden analyysi	41
5.3 Oppilaiden tekemien sanoitusten analyysi	42
5.3.1 Ubunturyhmä	42
5.3.2 Puistokadun päiväkotikoulu	47
5.4 Videomateriaalin analyysi	49
6 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	53
6.1 Harjoitteet sosiaalisen vuorovaikutuksen mahdollistajina	53
6.2 Musiikkiteknologia tiimisävellyksen tukena	54
6.3 Eri musiikkikulttuurien moodit mahdollisuutena	54
6.4 Harjoitteet tunteiden ilmaisukeinojen lisääjänä	55
6.5 Opettajan läsnäolo ja vuorovaikutus tunneilmaisun mahdollistajina	55
6.6 Kolmesta sanasta kokonaiseksi lauluksi	56
7 JOHTOPÄÄTELMIÄ TUTKIMUKSESTA	57
8 POHDINTAA JA JATKOA...	58
LÄHTEET	65
LIITTEET	

1 JOHDANTO

1.1 Muuttuva maailma, maahanmuutto ja sopeutuminen

Kautta ihmiskunnan historian ihmiset ovat liikkuneet maapallolla ja myös tulevaisuudessa muuttoliikettä tulee olemaan. Muuttoliikettä saavat aikaan muun muassa poliittiset päätökset, yhteiskunnalliset kriisit, muutokset ympäristössä ja resursseissa (Worldwatch-instituutin raportti, 2013). Taustalla vaikuttava merkittävä voima on myös väestön lisääntyminen. Elinolosuhteiden muuttuessa epäsuotuisiksi ihmiset hakevat parempia elinolosuhteita muualta.

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan yleensä sellaista Suomeen muuttanutta ulkomaan kansalaista, joka aikoo asua maassa pidempään. Pakolainen on YK:n pakolaissopimuksen mukaan henkilö, jolla on perusteltu aihe pelätä joutuvansa vainotuksi kotimaassaan. Sota, luonnonkatastrofi tai köyhyys ei ole sopimuksen määritelmän mukaisesti pakolaisuuden syy. Suomessa kutsutaan pakolaisiksi myös niitä, jotka ovat saaneet jäädä maahan suojelun tarpeen vuoksi tai humanitäarisistä syistä. Toisaalta ihmiset hakeutuvat uusiin paikkoihin töiden perässä, jolloin puhutaan siirtotyöläisistä. (www.vaestoliitto.fi)

Muuttoliikkeeseen, oli se sitten mihin suuntaan tahansa ja oli mikä syy tahansa, tarvitaan keinoja tehdä se ihmisyyttä kunnioittaen. Hienoa olisi, jos siinä saavutettaisiin vastavuoroisuutta, sillä maapallon tilan muuttuessa, se voi olla joku meistä, jonka täytyy lähteä ja etsiä turvapaikkaa muualta.

Maahanmuuttajien kohdalla pyritään usein siirtämään uuteen maahan koko perhe, jolloin tärkeät lähi-ihmissuhteet myös lasten elämässä säilyvät. Toisaalta lapset joutuvat eroon vanhoista kavereistaan, jolloin heidän on solmittava uudessa maassa uusia kaverisuhteita. Usein myös muut sukulaiset jäävät kotimaahan tai ovat siirrettyinä johonkin toiseen maahan. Aina ei koko perheen siirtäminen ole mahdollista ja tästä syystä ihmisyksilö joutuu selviytymään ulkopuolisen avun turvin melko yksin ja luomaan uusia sosiaalisia verkostoja itse. Elämä uudessa maassa on aina sosiaalinen ja emotionaalinen haaste. Traumaattisia elämäkokemuksia läpikäyneet tarvitsevat uudessa kotimaassaan ihmisiä, jotka osaavat kohdata heidät oikealla tavalla. Uusien sosiaalisten suhteiden luominen erityisesti kantaväestöön on usein haasteellista johtuen kielitaidon puutteesta ja erilaisesta kulttuuritaustasta, joten maahanmuuttajat usein verkostoituvat keskenään ja näin suhteet kantaväestön ihmisiin ovat vähäisiä.

Maahanmuuttajien sopeutuminen uuteen maahan vaatiikin toimenpiteitä ja tärkeässä asemassa on maan kielen oppiminen. Kielen ja sitä kautta kulttuurin oppiminen auttaa heitä sopeutumaan yhteiskuntaan ja pääsemään kiinni työelämään. Toisaalta on tärkeää luoda opiskelu- ja työmahdollisuuksien lisäksi sosiaalisia tilanteita, joiden avulla maahanmuuttaja voi muun muassa luoda ystävyys-suhteita kantaväestöön. Myös erilaiset mahdollisuudet tunteiden käsittelyyn ovat tarpeen. Onnistunut sosiaalisten kontaktien luominen ja tunteiden ilmaisukanavien löytäminen mahdollistaa paremman sopeutumisen uuteen paikkaan ja mahdollisesti uuteen kotimaahan.

1.2 Vuorovaikutus musiikin keinoin

Sosioemotionaalista tukea tarvitsevat lapset ovat herkempiä muutoksen tuomille vaikutuksilla ja stressille, sillä heidän tunne- ja sosiaaliset taitonsa eivät riitä muutosten käsittelyyn. (Kallio 2017, 18; Mannerheimin Lastensuojeluliiton www-sivut 2018.) Tällaiset lapset ja nuoret tulisi tunnistaa ja heille tulisi antaa heidän tarvitsemaansa tukea.

Tunne- ja sosiaalisia taitoja voidaan kehittää koulussa ja muissa oppilaitoksissa ja erityisesti taideaineiden merkitys tällaisten oppilaiden kohtaamisessa on merkittävä. Taiteiden avulla löytyy kanavia purkaa tunteita ja ilmaista itseä sosiaalisessa ryhmässä sanoin tai ilman sanoja. Olin vuonna 2010 mukana Jyväskylän kansalaisopiston ja Kulttuuriantan koordinoimassa Sytyke-projektissa, jossa luotiin monitaiteellista opetusmateriaalia maahanmuuttajille. Lähtökohtana oli lähestyä maahanmuuttajanuoria taiteen menetelmin, kun yhteistä kieltä ei vielä ole.

Hallam (2010), Halkola (2017) ja Piispanen (2017) tuovat tutkimuksessaan esiin, että musiikki auttaa kielenoppimisessa. Kielen oppiminen puolestaan antaa maahanmuuttajille keinoja käsitellä omia tunteita ja purkaa niitä. Sosiaalinen pääoma mitä musiikin avulla voidaan saavuttaa, on merkittävä (Louhivuori et al. 2009). Tutun musiikin kuuleminen ja sen laulaminen tai soittaminen tuo elämään positiivisia elämyksiä. Musiikilla on tärkeä merkitys nuorten tunteiden käsittelyssä ja säätelyssä (Saarikallio & Erkkilä 2007).

Tärkeässä asemassa maahanmuuttajien kotouttamisessa on monikulttuurinen musiikkikasvatus ja siinä käytettävät menetelmät. Menetelmiä voidaan käyttää sekä kouluissa että vapaa-ajan harrasteissa. Nuorille maahanmuuttajille monikulttuurinen musiikkikasvatus voi olla ensimmäinen tutustumispaikka sekä omaan että uuteen musiikkikulttuuriin.

Olen tehnyt 2010 musiikkikasvatuksen kandidaatintutkielman, jossa kartoitin monikulttuurisessa musiikkikasvatuksessa käytettäviä opetusmenetelmiä. Tehdessäni työtä

mieleeni jäi erityisesti Riihimäen (2005) esiin tuomat monikulttuurisen musiikkikasvatuksen alueet joita opetussuunnitelmaan tulisi sisällyttää. Näitä ovat: esitykset, improvisaatio ja sävellys, liike ja keskittynyt kuuntelu opiskelijan musiikillisen ymmärtämisen kehittämiseksi. (Anderson & Campbell (1989, 4); Anderson & Campbell (1996.) Musiikin opetukseen voisi heidän mukaansa liittää myös kirjallisuutta ja teatteria, kuvataidetta, sosiaalisia opintoja, maantiedettä ja historiaa. Lisäksi heidän mukaansa eri kulttuurien musiikin opettamisessa voitaisiin keskittyä melodiaan, rytmiin, tekstiin, sointiväriin, dynamiikkaan ja muotoon.

Tehtyäni kandidaatintutkielmani olen osallistunut musiikinopettajien täydennyskoulutuksiin ja tutustunut sitä kautta laulu- ja soitinimprovisointiin ryhmässä. Kokemukseni niistä ovat olleet todella positiiviset ja koin kummankin improvisointimuodon henkilökohtaisesti erittäin terapeutiseksi ja vapauttavaksi. Olen myös opettanut yläkoulussa musiikkia ja olen ottanut opetukseeni mukaan sekä sana- että soitinimprovisointia. Soitinimprovisointia olen kokeillut opettaessani maahanmuuttajille musiikkia Vaasan Vöyrinkaupungin koulussa ja kokemukset sen toimivuudesta sekä soittimeen tutustumisessa ovat olleet hyviä.

Tässä työssäni keskityn pääasiassa improvisaatioon opetusmenetelmänä sekä laulun teon välineenä ja sen mahdollisuuksiin monikulttuurisessa musiikkikasvatuksessa. Keskityn tekstin luomiseen, melodian kehittämiseen ja soitinimprovisointiin. Oleellista on, että harjoitteet tehdään yhdessä ryhmänä tai pienryhmissä. Tärkeässä roolissa on näiden harjoitteiden luomat puitteet sosioemotionaalisen kehityksen tukemiselle.

Tutkimusten mukaan sosioemotionaalisen kehityksen tukeminen musiikin keinoin luo yhteisöllisyyttä ja ehkäisee väkivaltaa.

Eräiden tutkimusten mukaan musiikkikasvatuksessa improvisaation voidaan nähdä rohkaisevan lapsia muun muassa keskinäiseen luottamukseen. (Burnard, 2002,239; Huovinen,2010,425; Hautaniemi, 2011, 14)

Musiikkiterapiassa tärkeänä menetelmänä on musiikkiterapeutin ja potilaan välinen musiikillinen improvisointi MIC. Siinä missä improvisointia voidaan käyttää traumaattisten asioiden purkamiseen ja masennuksen hoitoon, sitä voidaan käyttää samoin musiikkikasvatuksessa musiikin tunteilla käyttää luomaan mahdollisuuksia uuden musiikin tekemiseen ja tunteiden ilmaisuun sitä kautta (Louhivuori 2017; Erkkilä 2018).

Villodre (2017) on tehnyt El Salvadorissa tutkimuksen, jossa musiikkikasvatuksessa käytettäviä menetelmiä sosioemotionaalisen kehityksen tukemiseksi ovat olleet musiikillisen

kielen, kehon ja soittimien avulla tapahtuvat improvisointiharjoitteet, ääni- ja kuuloharjoitteet ja yksinkertaistettu helpotettu säveltäminen. Oleellista on, että nämä tutkimuksen harjoitteet on tehty ryhmässä. Näiden harjoitusten tarkoitus oli, että ne auttaisivat heitä erottamaan sosiaalisia rooleja ja määrittämään heidän omaa vastuutaan itsestään ja muista. Villodren (2017) tutkimuksen mukaan musiikkikasvatuksen keinoin luotiin keskinäistä kunnioitusta ja ymmärtämistä. Näin väkivaltainen tunteiden purkaminen eri taustoista olevien ihmisten kanssa väheni.

Tutkimuskysymykseni tässä tutkimuksessa ovat seuraavat:

1. Auttavatko ryhmäimprovisointitehtävät ryhmäytymisessä ja sosiaalisten kontaktien luomisessa?
2. Voiko maahanmuuttajanuori oppia ilmaisemaan tunteitaan käyttämieni improvisointiharjoitteiden avulla?
3. Rohkaisevatko improvisointiharjoitteet oman musiikin/laulujen tekemiseen ja sitä kautta tunteiden ilmaisuun?

2 TEORIA

2.1 Sosioemotionaalinen kasvu

Siegler et al. (2011 ja 2014) käsittelevät kirjassaan lapsen kiintymyssuhteita eri ikävaiheissa. Lapsen ensimmäiset kiintymyksen kohteet ovat oma äiti ja isä sekä sisarukset ja muut sukulaiset. Kun lapsi kasvaa ja tutustuu ympäristöönsä hänen muut ihmissuhteet laajenevat ja kaverisuhteet tulevat tärkeämmiksi. Tämä riippuu tietysti paljon lapsen temperamentista ja sosiaalisuudesta sekä sopivista virikkeistä. Parhaassa tapauksessa naapurit, kouluympäristö ja harrastukset tuovat uusia sosiaalisia kuvioita perheen ohelle. Ihmisen elämän aikana ihmissuhteissa tapahtuu muutoksia joko suunnittelematta tai suunniteltujen muutosten seurauksena.

Siegler et al. (2011 tai 2014) tuovat esiin kirjassaan Eriksonin koko elämänkaaren kattava teorian, joka sisältää kahdeksan vaihetta, joiden onnistunut läpikäyminen johtaa hyvään elämään. Vaiheiden epäonnistunut läpikäyminen puolestaan voi johtaa ikäviin seuraamuksiin, joiden korjaaminen voi viedä kauan ja se myös heikentää ihmisen elämän laatua. Havighurst on jatkanut Eriksonin työtä ja täydentänyt sitä erityisesti ihmisen vanhuuden osalta (Nurmi et al. 2006 tai 2014).

Lisäksi kehityspsykologian historiassa on henkilöitä, jotka ovat keskittyneet tutkimuksissaan erityisesti tiettyihin kehityksellisiin tehtäviin ja -vaiheisiin. Siegler et al. (2011 tai 2014) tuovat esiin Vygotskyn, joka on kohdistanut huomionsa lähikehityksen vyöhykkeeseen. Siinä huomioidaan erityisesti oppimisen sosiaalinen näkökulma. Lähikehityksen vyöhykkeen mukaisesti lapsi oppii muiden ihmisten läheisyydessä ja ohjatessa uusia asioita hänen omaan taitotasoonsa sopivalla tavalla (Siegler et al. 2011 tai 2014).

Kun tunnetaan ihmisen hyvään kehitykseen vaikuttavat tekijät ja kriisinpaikat, voidaan lähestyä isoissa elämän muutoksissa olevia ihmisiä oikealla tavalla.

Raver & Zigler (1997) tuovat esiin tutkimuksessaan, että lasten ja nuorten emotionaalinen, sosiaalinen ja käyttäytymisen säätely on aivan yhtä tärkeää koulumenestykselle kuin kognitiivinen ja akateeminen "vanhemmuus".

Suomen psykologiliiton (www.psyli.fi) mukaisesti sosioemotionaalisisella kehityksellä tarkoitetaan lapsen temperamenttiin, varhaisiin kiintymyssuhteisiin ja muihin ihmissuhteisiin, tunnekokemuksiin, tunteiden tunnistamiseen ja säätelyyn sekä lapsen minään ja sisäiseen maailmaan liittyvää kehitystä. Määtänen et al. (2017) mukaan lapsen sosiaalista ja emotionaalista kehitystä muovaavat sisäiset tekijät, kuten hänen temperamenttinsa ja

informaation prosessointikykyä (mm. impulsiivisuus ja kyky inhiboida omista ajatuksista nousevia ja ulkoa tulevia impulsseja) ja neurobiologiset kehitysedellytyksensä, kuten kielellisten taitojen omaksumisvalmiutensa. Ympäristötekijöistä suuri merkitys on vanhempien ja muiden kasvattajien kasvatustavalla sekä sillä, millaisia oppimismahdollisuuksia lapselle tarjoutuu (Bates, Goodnight & Fite, 2010; Määttä et al. 2017). Sosioemotionaalinen kehitys ilmenee siis yksilöllisenä käyttäytymisenä ja säätelytapoina toiminnassa ja vuorovaikutussuhteissa. Sosioemotionaaliseen kehitykseen kietoutuu myös fyysinen ja kognitiivinen kehitys. Ongelmat sosioemotionaalisisessa kehityksessä voivat johtaa häiriökäyttäytymiseen ja sitä kautta ongelmiin elämässä. Lapsen sosioemotionaalisen alueen kehitystehtävinä ovat Weissbergin (2015, s. 6–7) ja Määtän et al. (2017) mukaan mm.

- 1. itsetuntemus ja itsetietoisuus (kyky tunnistaa omia emootioita, henkilökohtaisia tavoitteita ja arvoja sekä arvioida omaa käyttäytymistä)*
- 2. itsesäätely (kyky säädellä omia emootioita ja omaa käyttäytymistä)*
- 3. sosiaalinen tietoisuus (kyky tunnistaa ja ymmärtää toisten tunteita ja asettua toisten asemaan/tunnistaa toisten näkökulma, kyky tuntea ja osoittaa empatiaa ja ymmärtää käyttäytymisen sosiaalisia normeja)*
- 4. ihmissuhdetaidot (kyky luoda ja ylläpitää tasapainoisia ja palkitsevia sosiaalisia suhteita)*
- 5. vastuullinen päätöksenteko (kyky tehdä rakentavia omaa käyttäytymistä ja vuorovaikutusta koskevia päätöksiä)*

Erityisesti lasten ja nuorten kohdalla opettajalla on siis suuri merkitys koulussa tai muussa oppilaitoksessa tapahtuvassa opetuksessa sosioemotionaalisen kehityksen kannalta vanhempien kasvatuksen ohella. Sosioemotionaalisen kehityksen tukemiseen on kehitetty erilaisia menetelmiä. Näitä ovat muun muassa Askeleittain, Tunnemuksu ja Mututoukka ja Ihmeelliset vuodet. (Määttä et al. 2017, 33.) Muiden käytössä olevien tukimenetelmien joukossa on leikin, musiikin ja liikunnan käyttö. Tätä ei ole kuitenkaan avattu julkaisussa sen tarkemmin.

Päiväkodeissa käytettyjä käytänteitä sosioemotionaalisen kasvun tukemiseksi ovat seuraavat: 1) tunneohjelmat ja materiaalit, 2) myönteisen ilmapiirin ja vuorovaikutuksen tukeminen, prososiaalisen toiminnan tukeminen, 3) ryhmän toiminnan tukeminen, 4) leikin ja satujen käyttö, 5) lasten osallisuuden tukeminen ja toimintaan sitouttaminen ja 6) muut käytänteet. (Määttä et al. 2017, 36.)

Kallio (2017) on käsitellyt opinnäytetyössään sosioemotionaalisen kehityksen tukemista varhaiskasvatuksessa. Kun lapsella on vaikeuksia sosioemotionaalisesti tämä voi reagoida siihen eri tavoin. Lapsella voi olla häiriökäyttäytymistä, ahdistusta, aggressiivisuutta ja arkuutta, jotka johtuvat ongelmista tällä alueella. Kallion (2017) tutkimuksesta ilmenee, että lasten aggressiivinen käytös on lisääntynyt yhä nuorempien lasten keskuudessa. Olettaisiin, että myös maahanmuuttajanuorilla ja aikuisilla maahanmuuttajilla aggressiivisuusongelmat johtuvat tästä seikasta. Lapsen tunne-elämän vaikeuksiin voi joissain tilanteissa liittyä väkivaltaista käytöstä, näihin tilanteisiin liittyy hallitsemattomia tunteenpurkauksia ja toisia loukkaavaa toimintaa. Kallio tuo esiin englannin kielessä käytetyn termin ”acting out”, jolla lapsi hakee aikuisen apua selvitäkseen tilanteesta, johon hänen omat tunnetaitonsa eivät riitä. Lapsen aggressiivinen käytös on avunhuuto sellaisissa tilanteissa, joissa lapsi ei pysty hallitsemaan ja käsittelemään omia tunteitaan.

Kallio (2017) tuo esiin, että varhaiskasvatuksessa opettajan valitsemilla menetelmillä ei ole niinkään suurta merkitystä, vaan enemmän on merkitystä sillä miten opettaja kohtaa lapset. Menetelmät, välineet tai opetusmateriaalit eivät työskentele lapsen hyväksi ilman aikuista, menetelmien ja apuvälineiden käyttö edellyttää aikuisen aitoa läsnäoloa tilanteessa. (Heinämäki 2004, 67. Kallio 2017, 22.) Mielestäni ohjaajan tulisi luoda opetuksessaan tilanteita, joissa sosioemotionaalisten taitojen karttuminen on mahdollista. Erilaiset ryhmätyöskentelyt ja oppilaan yksilölliset taipumuksen huomioiva opetus ja opettajan aito vuorovaikutus ja läsnäolo ovat tärkeitä. Mietinkin olisiko mindfulnessstyypisillä lähestymistavoilla mahdollista saavuttaa sellainen läsnäolon tila, jossa opettaja voi kohdata oppilaan parhaiten ja näin tukea tätä sosioemotionaalisisessa kehityksessä. Tätä tukee (Määttä et al. 2017) tutkimukseen vastanneen kommentti:

Lasten kuunteleminen, osallisuuden lisääminen ja aito kohtaaminen tukevat lasta parhaiten sosioemotionaalisissa tarpeissa.”

Lisäksi, kun opettaja tuntee oppilaan ja hänen taustansa, hän pystyy tunnistamaan ongelmat ja valitsemaan tapansa kohdata lasta.

Myös Kallio (2017) tuo esiin, että lasten leikki, pelit, sadut, musiikki ja liikunta voivat tukea lapsen kehitystä ja auttaa häntä myös muilla, kuin sosioemotionaalisilla osilla kehityksessään. Erilaisilla harjoituksilla ja menetelmillä voidaan tukea lapsen itseilmaisua.

Nämä tutkimukset ja kehitellyt menetelmät ovat suunnattu varhaiskasvatukseen. Millaisilla menetelmillä sosioemotionaalista kehitystä voidaan tukea peruskoulussa ja muissa oppilaitoksissa ammattikouluista kansalaisopistoihin?

Mitkä ovat sitten tarkemmin ne musiikkikasvatuksen ja musiikin menetelmät, joilla voidaan tukea lasten ja nuorten sosioemotionaalista kehitystä?

2.2 Musiikki ja sosiaaliset taidot

Musiikkikasvatuksen merkitystä voidaan hahmottaa kahdesta erilaisesta näkökulmasta. Yksilökeskeinen tarkastelu painottaa musiikkikasvatuksen merkityksiä yksilön kasvun ja kehityksen kannalta, kun taas yhteisöllinen tarkastelutapa painottaa musiikkikasvatuksen sosiaalisia ulottuvuuksia. (Louhivuori et al. 2009, 12.) Tuon esiin tässä luvussa musiikkikasvatuksen sosiaalisia ulottuvuuksia ja sen jälkeen käsittelen enemmän musiikkikasvatuksen merkityksiä yksilön kasvun ja kehityksen kannalta, huomioiden erityisesti musiikin vaikutukset tunne-elämään, omana lukunaan.

Musiikin tunneilla tehdään paljon erilaisia harjoitteita, joissa oppilaat tekevät ryhmässä asioita. Tutkimukset puhuvat sen puolesta, että erityisesti musiikin tunneilla on juuri sen vuoksi merkittävä vaikutus muihin aineisiin verrattuna oppilaiden sosiaaliseen toimintaan ja kehitykseen. Näitä harjoitteita ovat muun muassa kuorotoiminta, bänditoiminta, erilaiset sävellysharjoitteet, musiikin ja ilmaisun harjoitteet, tanssi jne. Musatornitoiminta on tällä hetkellä uusi sosiaalisen toiminnan muoto, jota viedään nyt koulumaailmaan. Sen perusideana on luoda musiikkikasvatukseen soveltuva yhteistoiminnallinen mobiiliteknologiaan perustuva oppimisympäristö. Säveltämisen ja improvisoinnin opettaminen alakoulussa ei ole helppoa. Musiikkikasvatusteknologian avulla on mahdollista alentaa Louhivuoren ja Niemisen (2018) mukaisesti luovan musisoimisen kynnyksiä. Musatornitoiminnan on katsottu kannustavan yksilöitä yhdessä musisoimiseen, vaikka soittimien soittotaito olisikin vielä perustasolla. Koulun musiikkitoiminta parhaimmillaan kannustaa elinikäiseen musiikkiharrastukseen. Monet oppilaat harrastavat lisäksi koulun ulkopuolella musiikkia erilaisissa puitteissa. Koulun musiikin opetuksella ja koulu- sekä työelämän ulkopuolisella harrastustoiminnalla on merkittäviä vaikutuksia yksilön sosiaaliseen verkostoitumiseen, yhteenkuuluvuuden tunteeseen ja kaiken kaikkiaan sosiaaliseen elämään.

Musiikin harrastamisen tiedetään vaikuttavan positiivisesti moniin asioihin kuten kielen kehitykseen, lukutaitoon, luovuuteen, keskittymiskykyyn, tunteiden ilmaisemiseen, sosiaalisiin taitoihin ja ryhmätyötaitoihin. (Hallam 2010, 1.) Hallam (2010) tuo esiin artikkelissaan, että musiikin aikaansaamat positiiviset vaikutukset, jotka liitetään persoonallisuuden ja sosiaalisuuden kehitykseen voivat tapahtua, jos kokemus on nautittava ja palkitseva. Hänen mukaansa tällä on selkeitä vaikutuksia ja liittymäkohtia opetuksen laatutekijöihin.

Kun yksilö osallistuu erilaisiin pitkäaikaisiin musiikillisiin aktiviteetteihin, sen on todettu saavan aikaan pysyviä muutoksia aivoissa. Nämä muutokset heijastavat asioita, joita olemme oppineet ja miten olemme oppineet. Muutokset vaikuttavat myös siihen missä määrin kehitetyt taidot muuttuvat toisiksi taidoiksi. (Hallam 2010, 270.)

Musiikin opetuksen tuntien määrän lisäämisen on Sveitsissä kasvattanut luokassa vallitsevan sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tunnetta, lisännyt sosiaalista sopeutumista ja lisännyt oppilaiden positiivista asennetta. (Spychiger et al. 1993; Zulauf, 1993; Hallam 2010, 278.) Lisäksi (Hallam, 2010) tuo esiin, että oppilaiden ryhmätyötaidot ja yleisesti sosiaaliset taidot olivat parantuneet. Ystävien kanssa musisoimisen katsottiin olevan nautinnollista.

Hallam (2010) käsittelee artikkelissaan myös bänditoiminnan ja yksilöllisen soitinopetuksen vaikutuksia oppilaiden taitojen kehittämisessä. USA:ssa tehdyssä tutkimuksessa bänditoiminnan on katsottu kehittävän sellaisia asioita, mitä muiden aineiden opetuksessa ei niin suuressa määrin tapahdu. Tällaisia asioita ovat muun muassa ryhmäkuri, tiimityö, yhteenkuuluvuudentunne, vastuu, kumppanuus ja yleisesti sosiaalinen kehitys. Myös Louhivuori et al. (2009) tuovat esiin sen, että ryhmässä soittamisen uskotaan kehittävän taitoa kuunnella toisia ja sopeuttaa oma soitto tai laulu muiden suoritukseen. Näin oppilaiden sosiaaliset taidot kehittyvät. Musiikin mahdollisuudet auttaa sosiaalisten verkostojen syntymisessä ja yksilöiden välisten suhteiden luomisessa ovat ilmeiset. Musiikki on pohjimmiltaan vuorovaikutusta ja sosiaalista toimintaa. Yhdistyneissä kansakunnissa puolestaan on yksilöopetuksen tutkittu kehittävän sosiaalisia taitoja. (Hallam & Prince, 2000; Hallam 2010, 279.) Suomessa musiikkioppilaitoksissa ja muissa musiikkikouluissa on yksilökeskeisestä musisoinnista siirrytty enemmän yhteisöllisempään suuntaan. Näin musiikin positiiviset sosiaaliset vaikutukset kasvavat. Juuri koulun ulkopuolella tapahtuvat harrastuneisuuden on todettu lisäävän ystävyysuhteiden solmimista, sosiaalista verkostoitumista, yhteenkuuluvuuden tunnetta ja näin sosiaalisen elämän parantumista. Näillä asioilla on todettu olevan yhteys ihmisen terveyteen. Siinä missä bänditoiminta saa aikaan

positiivisia vaikutuksia myös kuorolaulun on todettu lisäävän ihmisten sosiaalista pääomaa ja sitä kautta edistävän terveyttä.

Louhivuori et al. (2009) tuovat esiin artikkelissaan, että Hyypä ja Mäki (2001) ovat tutkineet taideharrastuksen yhteyttä terveyteen pohjanmaan rannikon ruotsinkielisen väestön keskuudessa. Heidän tutkimuksensa osoitti, että erityisesti yhteisöllinen taideharrastus, kuten kuorolaulu, näytti olevan yhteydessä terveyteen. Kuorolaulun myönteisten vaikutusten syitä on etsitty niin hengitykseen, fyysiseen kontaktiin kuin myös sosiaalisiin verkostoihin liittyvillä syillä. (Hyypä 2002 b, Grape et al. 2003; Louhivuori et al. 2009, 14.) Kuorolaulajien tiedetään antavan toisilleen monenlaista ryhmätukea myös vaikeissa elämäntilanteissa.

Yhteiskuntamme nopeasti monikulttuuristuessa musiikkia voidaan käyttää kulttuurien välisten jännitteiden vähentäjänä. Perekäyttämällä lapset ja nuoret eri kulttuurien taiteeseen lisätään ymmärrystä kulttuurien erityispiirteistä ja tällä tavoin annetaan nuorille hyvät lähtökohdat muiden kulttuurien kohtaamiseen. Tavoite on erityisen tärkeä maapalloistumisen kiihtyessä ja yhteiskuntien muuttuessa entistä heterogeenisempään suuntaan. (Louhivuori et al. 2009, 17.)

Opettaessani musiikkiluokkia ja maahanmuuttajaluokkaa Vaasassa Vöyrinkaupungin yläkoulussa 2015 keväällä tein kokeilun, jossa annoin maahanmuuttajille mahdollisuuden osallistua musiikkiluokkien kuoroesitykseen. Maahanmuuttajista kolme lähti mukaan kokeiluun. Harjoittelimme suomenkielistä kappaletta Laula ihmisille kaikkien maahanmuuttajien kanssa ja he olivat selvästi mieltyneitä kappaleeseen. He oppivat suomen kieltä ja esitystilanteessa nämä kolme oppilasta saivat olla mukana laulamassa ison ryhmän kanssa. He olivat selvästi innoissaan ja saivat esityksestä mukavan kokemuksen. Olisi mielenkiintoista tietää innostuivatko he kuorolaulusta tämän kokemuksen jälkeen ja onko heille tullut mahdollisuuksia osallistua kuoro toimintaan.

2.3 Musiikki ja tunteiden ilmaisu

Sosioemotionaaliset ongelmat kuten aggressiivisuus ja vastakkainen käyttäytyminen on riskitekijä lasten ja nuorten elämässä. Se voi johtaa negatiiviseen suuntaan elämässä ja syrjäytymiseen. Webster-Strattonin (2004) mukaisesti estämällä ja vähentämällä aggressiivista käyttäytymistä koulun alkutaipaleella, kun lapsen käytöstä on helpoin muokata, on hyödyllisin ja kustannustehokkain tapa puuttua varhaisiin ongelmiin.

Webster-Stratton (2004) tuo esiin artikkelissaan kolme tapaa lähteä ratkaisemaan näitä sosioemotionaalisia ongelmia: 1) Koulutusohjelmat vanhemmille, 2) Opettajien koulutus ja 3) vahvistaa lasten sosiaalista ja emotionaalista kykyä kouluttamalla heitä sosiaalisissa, kognitiivisessa ja tunteiden käsittelytaidoissa kuten ystävällisessä kommunikoinnissa, ongelmanratkaisutaidoissa ja vihan purkamisessa.

Villodren (2017) El Salvadorissa tehty tutkimus osoittaa, että musiikkikasvatuksen keinoin voidaan vähentää aggressiivista käyttäytymistä, joka johtuu pelosta toisia ihmisiä kohtaan. He käyttivät keinoinaan musiikillista improvisaatiota, säveltämisen alkeisopetusta, musiikin kuuntelua ja sen aikaansaamien tunteiden käsittelemistä sekä yhteismusisointia. Kun oppilaat olivat soittaneet yhdessä orkesterissa ja laulaneet kuorossa heidän välinsä olivat lähentyneet ja väkivaltaiset purkaukset pienentyneet. Ja oppilaat olivat muutenkin onnellisempia luokassa. Kulttuurin tuntemuksen kautta tapahtuva opetus lähensi oppilaita ja he tulivat toimeen paremmin ilman väkivaltaisia yhteenottoja. Oppilaat tulivat tietoisemmiksi heidän ystäviensä tarpeista ja siitä, että väkivalta ei ollut vastaus. He oppivat myös kunnioittamaan omia tunteitaan.

Musiikin on tunnustettu olevan yksi tunteiden säätelyssä merkittävä tekijä. Saarikallion ja Erkkilän (2007) tutkimukset ovat tuoneet esiin, että juuri musiikin kuuntelu on yksi säätelystrategia tunteiden säätelyssä.

Saarikallio (2005) on tutkinut musiikin vaikutusta tunteiden säätelyssä. Hän tuo esiin, että musiikkikasvattajien tulisi olla tietoisia siitä miten nuoret käyttävät musiikkia. Tieto auttaisi heitä löytämään entistä rikkaamman kirjon musiikin lajeja, joita käyttäen nuoret voisivat mahdollisesti kuohuvia tunteitaan säädellä.

Saarikallion ja Erkkilän (2007) mukaan nuorten persoonallinen tarve musiikille perustui heidän tunteeseen, asenteisiin ja kokemuksiin koskien tilannetta ja aktiviteetteja, mitä heidän ympärillään tapahtui ja muiden ihmisten seuraan. Esimerkiksi nuoret valitsevat erilaista musiikkia rentoutuakseen huoneessa, urheiluaktiviteeteissa tai tanssijuhlissa. He saattavat aina kuunnella erityistä bändiä, kun he tuntevat itsensä masentuneeksi. Tärkeimmät mielialansäätelytavoitteet näyttivät eroavan yksilöiden välillä liittyen heidän persoonallisuuksiinsa ja elämäntapahtumiin mitä he kohtasivat. Näin, mielialansäätelyn tavoitteet näyttivät heijastavan tilannekohtaista ja mielialaan liittyviä tarpeita, mutta myös persoonallisuuteen, elämänhistoriaan ja ikään liittyviin tarpeisiin.

2.4 Monikulttuurisessa musiikissa käytettäviä opetusmenetelmiä

Riihimäen (2005) määrittelyn pohjalta voisi tehdä johtopäätöksen, että monikulttuurinen musiikkikasvatus Suomessa on syntyperältään suomalaisen tai toisen kulttuurin opettajan taholta tapahtuvaa eri musiikkikulttuurien opettamista, kokonaisvaltaisesti ja erilaisin musiikillisin keinoin, kulttuuritaustaltaan heterogeeniselle luokalle sopivan opetettavan materiaalin pohjalta.

Kulttuurien ja rotujen välisen keskinäisen ymmärtämisen lisäksi monikulttuurisen musiikkikasvatuksen kautta voidaan saada runsaasti erilaisia kasvatuksellisia ja musiikillisia kontribuutioita (Toivanen 2009). Näihin kuuluvat Toivasen (2009) mukaan mm. tutustuminen musiikillisiin sointeihin eri puolilta maailmaa, ymmärtämys siitä, että länsimainen musiikkikulttuuri on vain yksi monista musiikillisista todellisuuksista, uusien musiikin tekemisen tapojen oppiminen erilaisten sävellysten ja esitysten rakentamismenetelmien pohjalta, eri musiikkikulttuurien käyttämien musiikkitermien tunteminen ja ”polymusikaalisuuden” taitojen kehittyminen.

Opetussuunnitelman perusteissa 2014 sanotaan, että tulisi hyödyntää oppilaiden ja heidän huoltajiensa ja yhteisönsä tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta, kielistä ja kulttuureista. Oppilaille tulisi järjestää mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Vuosiluokilla 1.- ja 2. musiikin osalta opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti tulisi pyrkiä ohjaamaan oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Tavoitteena on innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintöönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta. Ohjelmiston suunnittelussa tulisi kiinnittää huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Vuosiluokilla 3.-6. tulisi opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Tavoitteena on ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisiä kokemuksia ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Vuosiluokilla 7.-9. tulisi ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja

vaikuttamiseen eri kulttuureissa. Myös yläkoulussa sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden.

Musiikki on täysin autenttista oikeastaan vain sen alkuperäisessä kulttuurissa. Muun muassa musiikin säveltäminen, esittäminen ja soittimisto ovat vahvasti sidoksissa kulttuuriin tekijöihin ja siksi niitä on vaikea siirtää täysin toiseen kulttuuriin.

Riihimäki (2005) on tutkinut Pro gradu -työssään opettajien käyttämiä opetusmenetelmiä monikulttuurisen musiikin opetuksessa. Riihimäen (2005) tutkimustulosten mukaan opettajien yleisimmin käytetyt opetusmenetelmät ovat laulu, soitto, soittimet ja kansanmusiikki. Myös populaari- ja taidemusiikki sekä musiikkikulttuurien historia ovat myös usein esillä. Näiden lisäksi, tosin vähäisemmässä määrin, musiikin käyttöyhteydet, musiikin ja uskonnon väliset yhteydet ja tanssi ovat mukana opetuksessa. (Riihimäki 2005, 38.) Anderson & Campbell (1989) tuovat esiin, että opetussuunnitelmaan voisi sisällyttää monikulttuuriseen musiikkikasvatukseen esityksiä, improvisaatiota ja sävellystä, liikettä ja keskittynyttä kuuntelua opiskelijan musiikillisen ymmärtämisen kehittämiseksi. Musiikin opetukseen voisi liittää myös kirjallisuutta ja teatteria, kuvataidetta, sosiaalisia opintoja, maantiedettä ja historiaa. Lisäksi hänen mukaansa eri kulttuurien musiikin opettamisessa voitaisiin keskittyä melodiaan, rytmiin, tekstiin, sointiväriin, dynamiikkaan ja muotoon.

Tässä työssäni keskityn pääasiassa improvisaatioon opetusmenetelmänä sekä laulun teon välineenä ja sen mahdollisuuksiin monikulttuurisessa musiikkikasvatuksessa.

2.5 Musiikillinen improvisointi ja improvisoinnin tasot

Kyllästyminen saman fraasin jankkaamiseen tuottaa väistämättä ennen pitkää halun keksiä muuntelun avulla vaihtelua. Tuloksena on improvisointia, vaikka materiaalina olisi vain pari säveltä, aika-arvoa tai saundia. (Saastamoinen 1990, 38.)

Hautaniemen (2011) työstä ilmenee, että musiikissa improvisaatiolla tarkoitetaan musiikillista kehittelyä ja luomista esittämishetkellä. Se on reaaliaikaista ja prosessiluonteista. Hautaniemi (2011) tuo esiin, että toistettavuus erottaa improvisaation ja säveltämisen toisistaan. Improvisoidessa musiikki muodostuu esittämishetkellä, ja sitä ei ole mahdollista enää toistaa uudelleen. Säveltämisessä puolestaan luodaan tuotos, joka mahdollisesti myöhemmin toistetaan. Paynter (1982) pitää improvisoinnin ja säveltämisen

toisiaan tukevina tekijöinä. Hänen mukaansa säveltäminen alkaa improvisaatiosta, sillä niin säveltäminen kuin improvisoiminenkin on hänen mukaansa musiikillista keksimistä. Musiikillinen keksintä voi olla sekä spontaania että pidemmälle kehiteltyä.

John Kratus (1995) on luonut mallin, joka kuvaa lapsen improvisointikyvyn kehittymistä eri vaiheissa. Nämä vaiheet ovat (1) on kokeilemisvaihe, jossa nuori kokeilee eri säveliä ilman varsinaista hallintaa siitä, mitä säveliä hän tuottaa. Vaiheessa (2) on työskentelysuuntautunut improvisointivaihe, minkä aikana nuori etsii musiikillisiä ideoita ja alkaa käyttää säveliä tarkoituksellisesti. Vaiheessa (3) nuori alkaa ymmärtää improvisaation olevan tuote, joka on suunnattu kuulevalle yleisölle.

Saastamoinen (1990) tuo esiin, että yhdessäluonti on tärkeämpää kuin teknisesti taitavat näytöt. Paremmuuden korostaminen ei hänen mielestään yhdistä ihmistä vaan se enemmänkin eristää, erityisesti, jos ulkopuolinen auktoriteetti sanelee paremmuuden ehdot. Hänen mielestään on tärkeää luoda sellainen hyväksymisen ilmapiiri, jossa leikki on mahdollista.

Burnard (2002) on tehnyt tutkimuksen musiikillisesta interaktiosta ryhmässä tapahtuvassa improvisoinnissa. Hänen mukaansa ryhmäimprovisoinnissa on oleellista, että lapset voivat luoda uutta ja ottaa riskejä turvallisessa ympäristössä. Oikeanlaisen sosiaalisen siteen luominen ja identiteetin löytäminen ovat keskeisessä asemassa. Burnardin (2002) tutkimuksen mukaan lapset keskustelivat ja oppivat laajan kirjon kommunikointi-ilmeitä (gestures?), jotka olivat oleellisia roolien ottamiselle ja joita painotettiin monin tavoin. Johtajat vaihtuivat harjoitusten aikana ja näin lapset oppivat toimimaan johtajina ja johtajan alaisena musiikillisen vuoropuhelun aikana. Ryhmäimprovisointi kehitti luottamusta ja empatiataitoja.

Improvisointi on Hautaniemen (2011) mukaan hyvä menetelmä yläkoulun opetuksessa ja yläkouluikäisten tunteiden ilmaisussa.

2.6 Sanoittamisen ja säveltämisen opetus

Sanoittaminen ja sen harjoittelu koulussa liitetään usein räplyriikoiden tekemiseen. Nieminen (2017) tuo esiin tutkimuksessaan tärkeäksi sen, että oppilaat tekevät räp-lyriikoita pienryhmissä. Halutessaan oppilaat voivat tehdä lyriikkaa myös luokan kanssa yhdessä valitusta aiheesta. Nieminen (2017) tuo esiin työssään Katrina Macferranin (2012) luomat vaiheet laulun sanoituksen tekemiselle. Näihin kuuluvat muun muassa laulun tyylin valinta ja

sitten aihealueeseen sopivien asioiden ja sanojen Brainstorming. Tämän jälkeen aletaan työstämään laulun lyriikoita.

Musiikkikasvatuksessa ollaan siirtymässä enemmän siihen, että oppilaat tekevät taiteellista työtä ja siinä rinnalla oppivat uusia asioita sen sijaan, että vuosikautia käytettäisiin ensin aikaa jo olemassa olevien asioiden ja kappaleiden opiskeluun ja vasta sen jälkeen tehtäisiin luovaa työtä. Karjalainen-Väkevä ja Nikkanen (2013) tuovat esiin, että hyviin tuloksiin säveltämisen opetuksessa päästään, kun valmiiden kappaleiden opetuksen ohessa tunneilla tehdään pieniä improvisointi- ja ryhmäsävellystehtäviä. Improvisaatio lähtee liikkeelle impulssista, alkuideasta. (Karjalainen-Väkevä ja Nikkanen (2013, 72.) Joku soittajista antaa idean, johon toinen bändin jäsen tarttuu omalla soitollaan jatkaen sitä eteenpäin. (Karjalainen-Väkevä ja Nikkanen (2013, 72.)

Säveltämisen opetuksessa on tärkeää nähdä millainen valmius oppilaalla on itse keksiä ja kokeilla ideoita ja miten he pystyvät toteuttamaan ideansa käytännössä (Karjalainen-Väkevä ja Nikkanen 2013). Näin opettaja pystyy antamaan parhaan mahdollisen tuen oman sanoituksen ja säveltämisen tekemiselle.

Karjalainen-Väkevä ja Nikkanen (2013) tuovat esiin, että erilaisissa ryhmissä säveltäminen on yksi tekijä, joka kannustaa säveltämisen opetuksessa. Heidän mielestään on tärkeää myös, että toimittaessa ryhmissä luodaan luottamuksellinen ilmapiiri, jossa voi tehdä virheitä joutumatta nolatuksi. He korostavat siis sitä, että opettaja mahdollistaa säveltämiseen kannustavat puitteet ja ilmapiirin.

Huttunen (2017) on kehittänyt osallistavan säveltämisen menetelmän, jossa ensin harjoitellaan tietyin menetelmin jonkin musiikkityylin omaava kappale esim. räp ja sitten tehdään tietyin menetelmin oma räp heti perään. Näin oppilaat oppivat ensin tietyt perusasiat ja voivat soveltaa niitä heti käytäntöön tekemällä oman sanoituksen ja sävellyksen. Harjoitteet tehdään pääosin pari tai pienryhmätyöskentelyinä.

3 MENETELMÄT JA AINEISTO

Tutkimusprosessissa on tärkeintä tutkimukseen osallistuvien oppiminen. Tutkijan tehtävänä on Tuomen et al. (2009) mukaan ensisijaisesti mahdollistaa tämä osallistujien oppiminen, jonka uskotaan johtavan toimintaan ja toiminnan ylläpitämiseen. Tutkimukseni on toimintatutkimus. Koska tutkimuksessa on tärkeää sosiaalinen ulottuvuus, tutkimusmenetelmänä toimii myös fenomenologinen ote. Lisäksi tutkimuksessa on etnografisen tutkimuksen piirteitä. Seuraavassa käsittelen lyhyesti toimintatutkimuksen, fenomenologisen, etnografisen tutkimuksen perusteet. Tämän jälkeen esittelen tutkimuksen aineiston.

3.1 Toimintatutkimus

Toimintatutkimuksen isän pidetään amerikkalaista sosiaalipsykologia Kurt Lewiniä (Kuula 1999). Toimintatutkimuksen suosio kasvoi, kun Lawrence Stenhouse kehitti luokkahuonetutkimusta siihen suuntaan, että opettajat itse alkaisivat tutkia ja kehittää omaa työtään. Toimintatutkimus on erityisen yleistä koulutuksen ja kasvatuksen alalla (Kuula 1999). Koulu on ihmisten muodostama sosiaalinen yhteisö, jonka toiminnan kehittämiseksi toimintatutkimuksella on tarvetta. Oppiminen ja kehittyminen ovat toimintatutkimuksen ensisijainen kohde (Kuula 1999).

Heikkinen (2001)) tuo esiin, että toimintatutkimus on enemmänkin lähestymistapa kuin tutkimusmenetelmä. Se lähtee ajatuksesta, että teoria on sisällä käytännöissä ja päinvastoin. Siinä yhdistetään käytännön kehittämistyö ja tutkimus. Sillä pyritään löytämään tietoa, joka palvelee käytänteiden kehittämistä. Toimintatutkimusta tehdessä halutaan tietää siis, miten asiat voisi tehdä paremmin. Tutkija osallistuu aktiivisesti tehden muutokseen tähtääviä väliintuloja eli muutosinterventioita. Toiminnan käsitteellä tarkoitetaan tässä yhteydessä siis sosiaalista toimintaa.

Tarkoitukseni on kehittää soveltuva opetusmenetelmäpaketti, jota voitaisiin hyödyntää työssä, jossa kohdataan maahanmuuttajia. Haluan selvittää voidaanko tällaisella opetusmenetelmäpaketillä kehittää maahanmuuttajien sosioemotionaalista kasvua vieraassa maassa.

3.2 Fenomenologinen tutkimus

Fenomenologisessa ihmiskäsityksessä ovat tutkimuksen teon kannalta keskeisiä Laineen et al. (2007) mukaan kokemuksen, merkityksen ja yhteisöllisyyden käsitteet. Tärkeässä asemassa on yksilön suhde omaan todellisuuteen, maailmaan jossa hän elää. Tätä todellisuutta Laine kutsuu oman elämän todellisuudeksi. Eläminen on, kuten Laine et al. (2007) tuovat esiin, kehollista toimintaa ja havainnointia, ja samalla myös koetun ymmärtävää jäsentämistä. Fenomenologien näkökulmasta ihmisen suhde maailmaan on intentionaalinen, kuten Laine et al. (2007) mainitsee. Se tarkoittaa sitä, että kaikki merkitsee meille jotakin. Kokemus muotoutuu näin siis merkitysten mukaan.

Merkitykset, joiden valossa todellisuus meille avautuu, eivät ole meissä synnynnäisesti, vaan niiden lähde on yhteisö, johon jokainen kasvaa ja kasvatetaan. Erilaisessa kulttuuripiireissä elävillä ihmisillä on erilainen elämismaailma, he elävät erilaisissa todellisuuksissa sillä perusteella, että asioilla on heille erilaiset merkitykset. (Laine et al. 2007, 28.)

Musiikkia on kaikissa maailman kulttuureissa sen eri muodoissa, joten voisi ajatella, että siltä osin maailman ihmiset eläisivät samanlaisessa elämismaailmassa. Vaikka klassinen musiikki, länsimainen populaarimusiikki ja ovatkin levinneet maailmalla, on musiikkikulttuureissa omat tyylipiirteensä, jotka ovat säilyneet. Erityisesti perinnemusiikki ja uskonnollisiin rituaaleihin liittyvä musiikki poikkeavat kulttuureittain ja antavat niille ominaisen leiman. Kun maahanmuuttaja tulee omalta musiikkikulttuurin alueeltaan, hän kohtaa jotakin tuttua, mutta myös jotakin vierasta. Miten tutkia hänen kokemuksiaan ja lähestyä häntä siten, että hänen kokemuksensa uudessa ympäristössä olisi mahdollisimman positiivinen. Musiikissa mielestäni improvisointi ja oman musiikin tekeminen omien mielenkiinnonkohteiden, uuden ja oman musiikkikulttuurin kautta tarjoavat erityisen hyvän lähestymiskeinon maahanmuuttajan kotouttamiselle ja kohtaamiselle.

Fenomenologisen tutkimuksen tutkimusmenetelmät ovat videointi ja haastattelu, jossa kokemuksia kuvaillaan mahdollisimman alkuperäisesti (Laine et al. 2007). Tulokset rakentuvat dialogissa tutkittavan ja tutkijan kanssa. Oleellista on tutkittavan merkitysten havainnoiminen ja kuvaaminen siten, että tutkija asettaa itsensä havainnoijan ja kyselevän tutkijan asemaan.

3.3 Etnografinen tutkimus

Nettl:n (1983) mukaan etnomusikologi voidaan määritellä sen mukaan, millaista materiaalia he keräävät. Vaihtoehtoja ovat 1) Kansanmusiikki ja musiikki jota kutsutaan alkukantaiseksi kuten heimo, alkuperäiskansojen ja muinainen musiikki, 2) Ei-länsimainen ja kansanmusiikki, 3) Kaikki musiikki tutkijan oman kulttuurin ulkopuolelta, 4) Musiikki, joka elää suullisena perimätietona, 5) paikallinen musiikki ja 6) musiikki, jota tietyt väestöryhmät tekevät. Etnomusikologi voidaan määritellä Nettl:n (1983) mukaan myös sen mukaan millaista tutkimusta he tekevät. Vaihtoehtoja ovat 1) Vertaileva tutkimus (musiikillisten systeemien ja kulttuurien), 2) yhteisöjen musiikki ja musiikkikulttuurien analyysi 3) musiikin tutkiminen systeeminä 4) musiikin merkitys kulttuurissa 5) musiikin historian tutkiminen.

Tässä tutkimuksessa kohteena ovat maahanmuuttajat, joilla on oma musiikkikulttuuri taustalla ja he tutustuvat uuteen kulttuuriin. Lähestyn tutkimuksessa maahanmuuttajia heidän oman musiikkikulttuurinsa ja sävelasteikkojensa kautta. Käytän yleisimmin vallitsevia musiikkikulttuurien moodeja: intialainen raga-sävelasteikko ja Lähi-Idän Maqam-asteikko.

3.4 Tutkimuksen käytännön toteutus ja aineiston keruu

Käytännön tutkimus ja aineiston keruu toteutettiin Jyväskylässä huhti- ja toukokuun 2018 vaihteessa. Pidin 3x2h:n opetuskokonaisuuden Jyväskylän kansalaisopiston Ubuntu-ryhmälle ja Jyväskylän Puistokoulun 2.lk:n oppilaille. Tarkoituksena oli käydä pitämässä tunti Kuokkalan yläkoulussa, jossa on maahanmuuttajaluokka, mutta koulun musiikinopettaja sairastui ja meno koululle peruuntui. Valitsin sitten vertailukohteeksi alakoulun ryhmän.

Ubunturyhmässä oli 1. tapaamisella 8 henkilöä, 2. tapaamisella 5 henkilöä ja 3. tapaamisella 8 henkilöä. Ryhmä koostui maahanmuuttajaopiskelijoista, joiden kansalaisuudet olivat seuraavat: nepalilainen, 2 venäläistä, espanjalainen, italialainen, sveitsiläinen ja 2 suomalaista. Toinen suomalaisista toimii musiikinopettajana ja toinen oli eläkkeelle jäänyt opettaja. Puistokoulun 2.luokan oppilaita oli yhteensä 22, joista kolmella oli ulkomaalainen tausta. Yksi heistä oli venäläinen ja kaksi turkkilaista.

Ubunturyhmän maahanmuuttajilla oli jonkin verran suomen kielen taitoa ja sanavarastoa. He olivat käyneet suomen kielen kurssilla ja myös vuoden kestäväällä Ubuntu-kurssilla he olivat

oppineet suomen kieltä. Puistokoulun 2.luokan ulkomaalaistaustaiset oppilaat puhuivat suomea toisena äidinkielenään. Venäläinen oppilas puhui heikommin kuin turkkilaiset.

Puistokoulun tunteja oli seuraamassa koulun musiikkiluokanopettaja ja luokanopettaja sekä harjoittelussa oleva lähihoitaja. Tarkoituksena oli, että tunteja olisi ollut seuraamassa myös S2-opettaja, mutta tässä tutkimuksessa se jäi puuttumaan.

Käytin aineistonkeräämisessä laadulliselle tutkimukselle tyypillisiä menetelmiä. Valitsin menetelmät niiden sopivuuden mukaan.

Pidin päiväkirjaa pitämistäni tunteista ja videokuvasin pitämäni opetuskerrat, jotta voin kenttätöosuuden jälkeen analysoida tarkemmin tunteja ja tehdä tarkempia havaintoja. Videokuvaukseen pyysin kaikilta osallistujilta kirjalliset luvat. Koska Puistokoulun oppilaat olivat alaikäisiä, pyysin heidän vanhemmiltaan luvan osallistua tutkimukseen, jossa materiaali videokuvataan. Lupa-asiaa käsittelevät lomakkeet ovat tämän työn liitteenä.

Muina tutkimusmenetelminä toimivat osallistava havainnointi sekä avoin haastattelu ja kysely. Tein teemahaastattelun eli puolistrukturoidun haastattelun tunteja seuranneille ja tuntien kulkuun osallistuneille opettajille. Tein avoimen kyselylomakkeen oppilaille, jonka he saivat vastattavaksi tutkimuksen jälkeen. Haastattelun onnistumisen kannalta suositellaan, että tiedonantajat voisivat tutustua kysymyksiin, teemoihin tai ainakin haastattelun aiheisiin etukäteen. Tutkimuksen seurantaan osallistuvia opettajia tiedotettiin tutkimuksesta ja sen sisällöstä etukäteen, mutta haastattelun aiheisiin he eivät tutustuneet etukäteen. Kyselylomakkeet ovat liitteenä työn lopussa.

Teemahaastattelussa korostetaan ihmisten tulkintoja asioista, heidän asioille antamia merkityksiä sekä sitä, miten merkityksen syntyvät vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 48.) Syvähaastattelu on täysin strukturoimaton ja siinä käytetään avoimia kysymyksiä. Vain ilmiö, josta keskustellaan, on määritelty. Siinä pyritään avaamaan tutkittava ilmiö mahdollisimman perusteellisesti.

4. OPETUSMATERIAALIN SISÄLTÖ JA KUVAUS (Ubuntu ja Puistokoulu)

Osallistujien (sekä Ubunturyhmäläisten että Puistokoulun oppilaiden) tekemät ja äänittämät sävellykset taltioitiin. Sama koskee opetustuokioiden aikana kuvattua videomateriaalia. Tämän tutkimuksen valmistuttua videokuvausmateriaali tuhoetaan.

Seuraavassa yksityiskohtainen kuvaus tutkimuksessa käytetystä opetusmateriaalista.

1.tunti sanaimprovisointi (rytmin ja melodian etsiminen)

Ubuntu-ryhmäläisistä 8 oli paikalla ja Puistokatu 2.lk 1. kerta 2 oppilasta puuttuu eli 20 oppilasta oli paikalla

1. Hei-sana oppilaiden kielillä (rytmin ja melodian etsiminen)

- Jokainen kirjoitti taululle omalla kielellä Hei-sanalla.

Ubuntu-ryhmä: Hei, Privet , Hola, Ciao, Hoi, Namaste,
Puistokoulun 2.lk:n ryhmä: Hei, Merhaba, Privet

- Tervehdittiin toisia sanomalla Hei ja nimi omalla kielellä.
- Kaikumentelmällä opettajajohtoisesti etsittiin rytmi jokaiselle Hei-sanalle.
- Kaikumentelmällä opettajajohtoisesti rytmi ja melodia jokaiselle hei-sanalle.
- Kaikumentelmällä opettajajohtoisesti rytmi ja melodia kanteleella säestäen (saadaan sävellaji pohjalle)
- Jokainen keksi itse Hei-sanalle oman rytmin ja melodian ja säestää sen kanteleella

2. Suomen kielen sana (rytmin ja melodian etsiminen)

- Harambee-laulu kantelesäestyksellä/pianosäestyksellä läpi. Rytmi ja melodia laululle läpi. Oppilaat ymmärsivät, miten sanalle tulee rytmi ja melodia. Ubuntu-ryhmä osasi laulun ja opetin laulun Puistokoulun 2.lk:n oppilaille.
- Kirjoitettiin suomen kielen sana taululle. Jokainen kirjoitti (tai opettaja kirjoittaa) yhden. Tämä oli hauska, kun otettiin se mikä ensimmäisenä tulee mieleen.
Ubuntu-ryhmän sanat: Aurinko, kaunis, kevät, vihreä, vauva, helle, lapio, metsä, järvi
Puistokoulun 2.lk:n sanat: Hmm, Jonne, kakku, moi, kissa, moipallo, karvamato, mietin, koira, lehmä, kirsikka, 12, tuoli, niin, rumpu, hevonen, koira, öö, emeraldkirves, isa

- Kaikumenetelmällä opettajajohtoisesti rytmi jokaiselle sanalle.
- Kaikumenetelmällä opettajajohtoisesti rytmi ja melodia osalle sanoista.
- Oppilaat saivat itse kokeilla keksiä valitsemalleen sanalle rytmin ja melodian, jonka jälkeen ne toistettiin kaikumenetelmällä muiden oppilaiden kanssa

2.tunti Oman laulun elementit ja oman sanoituksen tekeminen

Käytettiin Tuiki Tuiki Tähtöstä esimerkkinä, sillä se oli tuttu kappale

Tuiki Tuiki Tähtönen

Kaikumenetelmällä käytiin läpi sanat ja käsimerkein näytettiin kuviot

Rytmin kanssa läpi kaikumenetelmällä

Laulettiin laulu läpi yhdessä

Laulu oli tuttu melkein kaikille ja osasivat laulaa sen hyvin läpi.

2.luokan oppilaiden kanssa laulettiin ja he flossasivat tanssiessa.

Käytiin läpi

1.Kuka? Joku?

Tarina Henkilö (Minä, Sinä, Hän, Se

Minä ja Sinä Liikennevaloissa, Hän J. Karjalainen, Tanhupallo

2. Milloin?

Esimerkkejä: huomenna, Tänään, eilen, toissapäivänä, sunnuntaina, Maanantaina mamma meni mansikoita ostamaan (lauloivat mukana), klo 8, Vuonna 2080 Sanni, talvella, kesällä, vuodenaajat,

3. Missä?

Esimerkkejä: Viidakossa (Katy Perry), Liikennevaloissa, Merenpohja, simpukan sisällä, Liisa Ihmemaassa, Koulussa, avaruudessa, lumisateessa,

4. Mitä tekee?

Tarkkailla maapalloa avaruudesta, soittaa rokkia avaruudessa, tuikkia, katsella, Puhua, juosta, ihailla,

5. Miten?

Lumipallona, Iloisesti, kauniisti, hyvin, surullisesti, ihailen, rohkeasti, nopeasti

6. Miksi?

Sanojen läpi käyminen substantiivit, pronominit, adjektiivit, verbit

Substantiivit

Oppilaiden 1. tunnilla keksimät sanat olivat pääasiassa substantiiveja

Pronominien läpi käyminen

Tehtiin improvisointiharjoitus Minä, sinä, hän, me, te, he ...Tämä tuo, nämä nuo!
Saastamoinen Ilpo (1990).

Eivät olleet menneet pronomineja ja verbejä läpi vielä 2.lk:n oppilaiden kanssa.
Kirjoitimme taululle pronominit!

Tunnesanaston läpikäyminen

Rauha- rauhallinen, rauhallisesti
Ilo- Iloinen, iloisesti
Uskallus- rohkea, uskalias
Inho- Inhota jotakin, inhottava
Suru- surullinen
Pelko- pelottava, pelokas
Viha- vihainen

Oppilaat saivat käyttää adjektiiveja tehdessään lauseita

Verbit

Tuiki tuiki tähtönen kappaleesta tuikkia, katsella, loistaa jne.

Laulun sanoituksen teon vaiheet (materiaalit Ubuntu ja 2.lk Puistokoulu)

Keksittiin uudet sanat tällä tunnilla:

Mc`Donalds, koira, lohikäärme, jäätelö, pupu, mangat, moi, hesburger, kissa, hevonen, red bull, nopea, jonne, panda, fortnite, tanhupallo, puistokadun päiväkotikoulu, timanttiluola, viggetspinner, eläin

Ubuntu-ryhmän sanat: Aurinko, kaunis, kevät, vihreä, vauva, helle, lapio, metsä, järvi

Oman sanoituksen tekeminen ryhmissä (Ubuntun ryhmässä yksi suomalainen ja kaksi maahanmuuttajaa)

2.lk:n oppilaat tekivät yksin, pareittain tai kolmistaan

He tekivät sanoitukset omalla kielellä ja suomen kielellä ja saivat käyttää kännykkää

Laulun aiheen he saivat itse valita ja he saivat käyttää taululle kirjoitettuja sanoja apuna lauseiden tekemisessä ja/tai keksiä omia uusia.

Saivat keksiä ensin omalla kielellään ja sitten kääntää sen suomeksi käyttäen google-translatoria apuna. Tai toisin päin.

Lauseiden muodostamista

Puistokoulun 2.lk

- 1.Tan-hu-pal-lo on no-pe-a, kos-ka se pe-laa fort-ni-teä. Vaik-ka se on 5.vuo-ti-as ja se juo myös Red bul-lia. (tyttö)
- 2.Koira nukkuu kel-lo 8.00 (tyttö)
- 3.- (poika)
- 4.Tan-hu-pal-lo on no-pea Koska se pe-laa fort-ni-te-ä. Vaik-ka se on 5-vuoti-as ja se juo myös red-pul-li-a. (poika)
- 5.Pan-da yö-l-lä nii-tyl-lä golf-faa-mas-sa ja-lal-la kos-ka sil-lä ei ol-lut te-ke-mis-tä. (tyttö)
- 6.Pan-da jol-la nii-tyl-la golf-faa-mas-sa ja-lal-la sil-lä ei ollut mitään tekemistä (poika)
- 7.Kissa aamulla kiipeilypuussa makoili mahallaan
8. Koira nukkuu klo 8.00 (tyttö)
9. Koira nukkuu kel-lo 8.00 (poika)
- 10.- poika
- 11.Tanhupallo ulkoilutti karvamatoa kello kahdeksan illalla karvamatoa pitää ulkoiluttaa joka tunti koti pihassa. (tyttö)
- 12.Jonne lähti ratsastamaan kissalla juhliin. Juhlissa ne keilasivat (poika)
- 13.Kis-sa kas-vaa (poika)
- 14.- (tyttö)
- 15.- (tyttö)
16. Tanhupalloulkoilutti korvamatoakahdeksaltailla. koska karvamatoa pitää ulkoilutaajokatuntikotipihassa. (tyttö)
17. Pan-da pöö les-ki-yöl-lä tu-li-vuo-res-sa se et-si-mar-jo-ja (tyttö, turkkilainen?)
- 18.Kissa aamulla kii-peily puussa makoili mahallaan. (tyttö)
- 19.- (poika)

20. Papukaija (poika)

21. Jonnelähtiratsastamaankissallajuhliin. juhliissahekeilasivat. (poika)

Ubunturyhmäläisten sanat ja laulun säkeistö

- ryhmä (venäläinen, suomalainen musiikin opettaja, espanjalainen? Portugalilainen?/naisia kaikki)

Verano

Kesä

El sol brilla en el lago

Aurinko paistaa järvellä

Los pájaros cantan

Linnut laulavat

El bosque despierta

Metsä herää

Verde, verde

Vihreä, vihreä

La luz invade el tiempo

Valo koskettaa aika

La gente está feliz

Ihmiset ovat iloinen

Lindo, Lindo ver

Kaunis, kaunis katsella

- Kesä - Verano-Leto

- Em

Aurinko paistaa järvellä

Am Em

Linnut laulavat, metsä herää

Em

Kaikkialla on vihreää

Am Em

On niin vihreää.

- Em

Valo koskettaa aikaa.

Am Em

Ihmiset ovat iloisia.

Em

Sitä on kaunista katsella.

Am Em

On niin kaunista.

4. Em

Nuotio, laulu! Jutellaan.

Am Em

Pitkästä aikaa tavataan.

Em Em

Aurinko laskee järven taa, on

Am Em

Yhdessä hyvä aika jakaa.

Em Em

5. Kesä - verano -letto

Am Em

Em Em

Am Em

2. (Sveitsiläinen, italialainen ja suomalainen eläkkeellä oleva opettaja/naisia kaikki)

Gsesch d`Bluemä

Rennemer det hii

Au d`vögel singed

de Früelig chua t verbii

Tanzemer Zämä

ind Freud im Lied

Näetkö kukkia

Juostaan sinne!

Lintukin laulaa

“ kevät on tulossa”

Tanssitaan yhdessä iloon ja lauluun

3. (nepalilainen mies, venäläinen mies, suomalainen naispuolinen musiikin opettaja)

Arinko paista, me otetaan aurinko. Järve ranalla

Juhannuksen aika, kesäpäivällä

varastaa afrikasta (aurinko)

Aurinko paista suomen sydämessä
Lainattu Afrikasta Tuoda Suomeen

3. tunti lauluimprovisointi/Raga- ja Maqam-moodit melodian kehittämisessä

Lauluimprovisointi

Taululle kirjoitettiin oppilaiden ensimmäisellä tunnilla keksimät sanat (kolme ensimmäistä säkeistöä), sillä niitä käytettiin tällä tunnilla

1. Taputeltiin rytmejä heidän keksimilleen sanoille
2. Tehtiin äänenavausharjoitteita
3. Tehtiin lauluimprovisointi ja melodian kehittelyä kolmen sanan avulla

Äänenavausharjoitteita

Tein perinteisiä äänenavausharjoitteita kuten kuorossa (positiivinen ja rento tunnelma, naurua) 20 min., jonka jälkeen on helpompi keskittyä varsinaiseen lauluimprovisointiin ryhmässä.

Hartioiden pyörittäminen

Hengitys sisään ja ulos

Niskan venytys

Rrrrr 5 min.

Poskien pyörittely

Huokaus/haukotus

Sh Sh Sh Sh

Ho hoo/ Ha Haa... kierrellään ympäri

RPTK/SSSS/SHSHSHSH vuit vuit vuit vuit

Huulien kutina, oikea äänen paikka

Hyminää yhden sävelen ympärillä ja siitä ylöspäin

Moi Moi Moi Moi Moi

Sun pyörittäminen

Miia o Maria/Kanootin kapean vesille työnsin (Kirjoita taululle)

Lauluimprovisointi piirissä

- valittiin sama lähtösävel, josta kuljettiin alas ja ylös a-äänteellä liikkuen jokainen omalla tavallaan
- silmät pidettiin aluksi auki, mutta ne sai laittaa harjoituksen jatkuessa kiinni. Näin pystyy paremmin kuuntelemaan

- tunnistettiin dissonanssi ja konsonanssi, harmonia ja eri äänen sävyt sekä voimakkuudet

Harjoituksen lopuksi oppilaat saivat yksi kerrallaan ottaa itse keksimänsä säkeistön kolme ensimmäistä sanaa ja tulla piirin keskelle laulamaan sille melodia. Muut jatkoivat a-sävelellä. Tämä toistettiin siten, että kaikki, jotka halusivat, saivat tehdä sen. Näin omaa ääntä käyttäen oppilaat saivat kehitellä melodioita.

4. tunti Raga- ja Maqam-asteikot ja länsimainen pentatoninen asteikko melodian kehittelemisessä

Tarkoitus oli, että oppilaat saivat tutustua itseään lähellä olevan musiikkikulttuurin sävelasteikkoon ja tehdä oman melodian keksimilleen sanoille/säkeistöille. Työ tehtiin samassa ryhmässä kuin laulun sanoituksen tekeminen (2-3oppilasta/ryhmä).

Raga-moodi on yleinen itämaisessä musiikissa ja Maqam-asteikko on käytössä Lähi-idän maissa. Samalla tutustuttiin myös länsimaiseen pentatoniseen sävelasteikkoon. Käytössä oli kantele ja iPadit.

Kanteleet olivat Ubuntu-ryhmän kanssa viritetty sekä länsimaiselle että näille valituille asteikoille. Käytössä oli vain yksi iPad, sillä en saanut millään syötettyä asteikkoja muihin. 2.luokan oppilaiden kanssa työskennellessä kanteleet viritettiin länsimaisen pentatonisen asteikon mukaisesti. iPadeille oli syötetty Raga ja Maqam-asteikot ThumbJam-ohjelmaan. Siellä oli myös tavallinen länsimainen sävelasteikko.

Oppilaat saivat ensin kanteleen avulla kehitellä melodioita oman sanoituksensa kolmelle ensimmäiselle sanalle. Tämä voitiin tehdä myös siten, että melodia kehiteltiin ensin iPadiä hyödyntäen.

1. Melodian kehittelyä kanteleen avulla (länsimaisella ja muilla asteikoilla)
2. iPadillä ThumbJamilla työskentelyä (melodian siirtäminen kanteleelta sinne ja tallentaminen)
3. Teosten esitys pareittain muille kanteleella tai kanteleen säestyksellä

5. tunti Soitinimprovisointi

Tarkoitus oli, että lauluimprovisaation jälkeen luotuja melodiakulkuja esitettäisiin soitinimprovisoinnin aikana solistisesti. Toisaalta olisi mahdollista luoda improvisoitu näytelmä, jossa käytetään samoja soitinimprovisoinnissa käytettyjä soittimia.

Soitinimprovisointi (e-sävel) (positiivinen ja rento tunnelma, naurua)

Osa ryhmästä (5 hlöä) soitti bändinä ja muut kuuntelivat yleisönä. Ryhmä soitti jonkin aikaa ja sitten ryhmä vaihdettiin. Kun improvisointi tuli tutuksi soittajia vaihdettiin kappaleen jatkuessa siten, että soitto ei keskeytynyt. Näin kaikki saivat soittaa ja pääsivät kokemaan mitä on musisoida ryhmässä. e-sävelestä edettiin improvisointiasteikolla (Kratus 1995). eteenpäin taitojen karttuessa.

Tarkoitus oli ottaa soitinimprovisointiin koulusoittimet basso, sähkökitara, piano ja ksylofoni, mutta käytössä oli nyt Ubuntu-ryhmän kanssa seuraavat soittimet:

Kantele 2 kpl

Kitara 2 kpl

Kellopeli 1kpl

Kouluryhmän kanssa toimittiin koulusoittimien kanssa. Oli käytössä ksylofoni, pari syntikkaa, sähköpiano, basso ja sähkökitara.

Soiton lomaan otettiin sooloimprovisoituja osia, kun joukossa oli soittotaitoisia henkilöitä. Myös ne, jotka eivät osaa soittaa, saivat keksiä improvisoiden omia melodioita vuorotellen. Myös lauluimprovisointia voi ottaa mukaan, myöskin e-sävelestä.

6. tunti pieni musiikkinäytelmä/esitys

Näytelmän kehittäminen, 10 min. suunnittelu-aikaa

Mukana käytettiin soittimia e-säveltä hyödyntäen

Musiikillistä keksintää ja näytelmää, jota soitinimprovisointi tukee

Ryhmätyötä

Toinen ryhmä ei oikein päässyt alulle, joten kävin antamassa vinkkejä ja he pääsivät myös alkuun. Näytelmästä tuli todella onnistunut.

Näytelmää tehdessä he oppivat uusia suomen kielen sanoja. Oppivat ilmaisemaan itseään sekä soittimin, että sanoin ryhmässä ja muille.

4.1 Oppilaiden ja opettajien kyselylomakkeiden vastaukset:

4.1.1 Oppilaiden kyselylomakkeiden vastaukset:

Kysymykset ovat asteikolla 1 Vähän ja 5 Erittäin paljon 0 En osaa sanoa

Ubuntu-ryhmä:

Kysymys	Musao pe	venäläi nen F	kazakhs tan F	nepalila inen M	venäläin en F	venäläi nen M	sveitsi läinen F	suomalai nen eläke
Mikä oli mieleisin improvisointimuoto? Sana-, soitin- ja laulu	Soitin, laulu, sana	Sana, laulu, soitin	Soitin, laulu, sana	Sana, soitin, laulu	Soitin, laulu, sana	Soitin, laulu, sana	Soitin, laulu, sana	Soitin, laulu, sana
Opin uusia asioita laulun tekemisestä	4	5	5	4	5	4	4	4
Innostuin laulun tekemisestä	4	4	5	4	4	5	4	4
Tulen tekemään lauluja	5	5	3	4	5	5	2	5
Nautin ryhmässä tehtävistä harjoitteista	4	5	3	5	4	5	5	5
Opin ilmaisemaan itseäni musiikillisesti	4	4	3	5	4	5	4	4
Millaisia tunteita harjoitteet saivat aikaan?	Ilo	Ilo	Ilo	Ilo	Ilo, rauha	rauha	rauha	ilo, yhteenk uuluuus
Opin suomen kieltä	5	3	3	3	5	5	2	0
Oli mukava käyttää omaa äidinkieltä	5	5	5	3	5	2	2	0

harjoituksissa

Vapaa sana! Jotain
kurssiin liittyvää
palautetta

Hyvä! Kiitos! :) Kiitos teille! Pidin todella siitä, Kiitos opettamasta
minua soittamaan soittimia. Kiitos teille! Kiitos Paljon. Kiitos
teille!!! Kun yhdessä!!! Ja saimme

saimme uusia laulua! Kiitos! Oli mukavaa olla
yhdessä ulospäinsuuntautuneiden ihmisten
kanssa.

Puistokadun Päiväkotikoulun 2.lk:

	1M	2F	3F	4M venäj ä	5F	6M	7M	8F	9F FI- Egypt	10M
Kysymys										
Mikä oli mieleisin improvisointimuot o? Sana-, soitin- ja laulu	So,La, Sa	So, La Sa	So,La, Sa	So, La Sa	So, La Sa	La, Sa, So	So, La La	So, La, Sa	So, La, Sa	So, La, Sa
Opin uusia asioita laulun tekemisestä	5	0	5	4	5	4	4	5	5	4
Innostuin laulun tekemisestä	4	4	5	4	5	5	4	5	4	4
Tulen tekemään lauluja	0	0	5	3	5	5	0	5	5	1
Nautin ryhmässä tehtävistä harjoitteista	5	3	5	5	5	5	5	4	5	4
Opin ilmaisemaan itseäni musiikillisesti	4	5	0	4	5	3	0	3	4	3
Millaisia tunteita harjoitteet saivat aikaan?	Ilo, rauha	Ilo, Rau ha	Ilo	Ilo, rauha	Ilo	Ilo	Ilo	Ilo	Ilo	Ilo

Opin suomen kieltä	3	0	0	2	5	4	5	1	5	5	
Oli mukava käyttää omaa äidinkieltä harjoituksissa	4	4	5	4	5	1	5	4	4	5	
Vapaa sana! Jotain kurssiin liittyvää palautetta	Hauskaa	Oli kiva oppi soittamaan paremmin	Todella kivaa ja voisin tehdä uudestaan	Kivaa! Oli kivaa! Tutustuin uusiin soittimiin	Oli tosi kivaa. Tykkäsin tosi paljon! Ja opin eri asioita musiikista!	Kiva!					
	11F	12M	13?	14M	15F	16M	17F	18M	19M	20F	21M
Mikä oli mieleisin improvisointimuoto? Sana-, soitin- ja laulu	So, So, La, Sa	La, La, Sa	So, La, Sa	So, La, Sa	So, La, Sa	Sa, So, La	La, Sa	So	So, La, Sa	La, Sa	So, La, Sa
Opin uusia asioita laulun tekemisestä	4	3	0	5	4	3	4	0	4	4	0
Innostuin laulun tekemisestä	4	3	0	5	0	2	1	1	3	0	2
Tulen tekemään lauluja	4	1	0	5	3	1	0	1	3	3	2
Nautin ryhmässä tehtävistä harjoitteista	4	4	0	5	0	4	2	0	4	4	5
Opin ilmaisemaan itseäni musiikillisesti	4	3	0	-	3	0	0	0	4	5	3
Millaisia tunteita harjoitteet saivat aikaan?	Ilo	Ilo	Rauha, Ilo	Rauhalla	Ilo, rauha	Ilo	En	En osaa sanoa	Ilo, Rauha	Ilo, Rauha	Ilo
Opin suomen kieltä	3	1	0	5	5	5	1	3	3	5	5
Oli mukava käyttää omaa	4	1	0	5	3	5	3	0	4	5	4

äidinkieltä
harjoituksissa

Vapaa sana! Jotain Oli kivaa

kurssiin liittyvää soittaa Muka Se oli Oli Se oli tosi Ihan Ihan Oli
palautetta soittimia! vaa! tylsää kivaa! kivaa! kivaa! kivaa! Kivaa! kivaa!

4.1.2 Opettajien kyselylomakkeiden vastaukset:

Kysyin opettajilta seuraavat kysymykset:

1. Improvisointiharjoitteet kehittävät lauluntekotoitoja
2. luokan luokanopettaja vastasi todennäköisesti ja Ubuntu-ryhmän vetäjä oli täysin samaa mieltä 5/5

2. Improvisointiharjoitteet kehittävät sosiaalisia taitoja
2. luokan luokanopettaja vastasi vähemmän ja Ubuntu-ryhmän vetäjä oli melkein samaa mieltä 4/5

3. Improvisointiharjoitteet ovat keino tunteiden ilmaisulle?
2. luokan luokanopettaja vastasi kyllä ja Ubuntu-ryhmän vetäjä oli täysin samaa mieltä 5/5

4. Sanaimprovisointiharjoite toimii sanoittamisen alkeisopetuksessa
2. luokan luokanopettaja vastasi, että toimii ja Ubuntu-ryhmän vetäjä oli melkein samaa mieltä 4/5

5. Sanaimprovisointiharjoitteet kehittävät ilmaisutaitoja ryhmässä
2. luokan luokanopettaja vastasi, että vähemmän,, en ollut kaikilla tunneilla katsomassa, joten en tiedä kokonaisuutta ja Ubuntu-ryhmän vetäjä oli täysin samaa mieltä 5/5

6. Sanarytmin etsiminen auttoi oppilaita löytämään rytmin omille sanoille
2. luokan luokanopettaja vastasi, osalle ja Ubuntu-ryhmän vetäjä oli täysin samaa mieltä 5/5

7. Lauluimprovisointi antoi välineitä melodian kehittelyyn

2. luokan luokanopettaja vastasi jonkin verran ja Ubuntu-ryhmän vetäjä oli melkein samaa mieltä 4/5

8. Lauluimprovisointi ryhmässä rentouttaa ja auttaa tunteiden ilmaisussa

2. luokan luokanopettaja vastasi, että joitakin jännitti esittää muille ja Ubuntu-ryhmän vetäjä oli täysin samaa mieltä 5/5

9. Toisen musiikkikulttuurin moodin käyttö melodian rakentamisessa toimi

musiikkikulttuuriin tutustumisessa ja toi esiin positiivisia tunteita

2. luokan luokanopettaja vastasi en osaa sanoa ja Ubuntu-ryhmän vetäjä oli melkein samaa mieltä 4/5

10. Kolme sanaa riittää harjoitellessa laulun tekemistä

2. luokan luokanopettaja oli täysin samaa mieltä ja Ubuntu-ryhmän vetäjä oli melkein samaa mieltä 4/5

11. Soitinimprovisointi ryhmässä yhdisti oppilaita

2. luokan luokanopettaja vastasi ettei tiedä, sillä hän näki vain parityöosuuden ja Ubuntu-ryhmän vetäjä oli melkein samaa mieltä

12. Soitinimprovisointi mahdollisti tunteiden ilmaisua ilman sanoja

2. luokan luokanopettaja vastasi kyllä ja Ubuntu-ryhmän vetäjä oli täysin samaa mieltä 5/5

13. Oppilaat oppivat hyödyntämään musiikkiteknologiaa laulun tekemisessä

2. luokan luokanopettaja oli sitä mieltä, että kyllä ja Ubuntu-ryhmän vetäjä ei osannut sanoa.

5. AINEISTON ANALYYSI

Laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä on sisällönanalyysi. Sisällönanalyysi voi olla aineistolähtöinen analyysi, teoriasidonnainen analyysi tai teorialähtöinen analyysi (Tuomi & Sarajärvi 2002).

Aineistolähtöisen analyysin keinoin pyritään löytämään tutkitusta aineistosta teoreettinen kokonaisuus. Aikaisemmillä havainnoilla, tiedoilla tai teorioilla ei pitäisi olla mitään tekemistä analyysin toteuttamisen tai lopputuloksen kanssa, koska analyysin oletetaan olevan aineistolähtöistä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 95.)

Tuomen ja Sarajärven (2002) mukaan teoriasidonnaisissa analyysissä on tiettyjä teoreettisia kytkentöjä, jotka eivät pohjaudu suoraan teoriaan. Teoria voi toimia apuna analyysin etenemisessä.

Teorialähtöinen analyysi nojaa johonkin tiettyyn teoriaan, malliin tai auktoriteetin esittämään ajatteluun (Tuomi & Sarajärvi 2002). Laadullisessa tutkimuksessa teoriaisuus kuuluu teorialähtöisen analyysin alueeseen. Siinä viitataan aiemmin tehtyihin tutkimuksiin ja teorioihin tutkittavasta asiasta. Se toimii näin teoriapohjana ja suuntaa antavana tietona uudelle tutkimukselle.

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä aineistoa voidaan a) redusoida eli pelkistää, b) klusteroida eli ryhmitellä ja c) luoda teoreettisia käsitteitä (Tuomi & Sarajärvi 2002).

Tuomi & Sarajärvi (2002) tuovat esiin, että sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn, jossa edetään empiirisestä aineistosta kohti käsitteellisempää näkemystä tutkittavasta ilmiöstä.

Tässä tutkimuksessani käytän pääasiassa teoriaohjaavaa sisällönanalyysia, sillä käsitteet tuodaan esiin valmiina, ilmiöstä jo tiedettynä. Osa aineistosta (sanaimprovisointiharjoitteet) on myös suoraan aineistolähtöistä, jolloin tutkin puhtaasti uutta aineistoa, jota ei aiemmin ole tutkittu.

Pyrin seuraavassa analysoimaan omaa kerättyä aineistoa keskittyen erityisesti löytämään teoreettiseen käsitteeseen sosioemotionaalinen kehitys.

Aineiston analyysissä keskityn harjoitteiden tuomiin sosiaalisiin tilanteisiin ja tunnekokemuksiin. Omakohtaisesti ja omien opetuskokemusten kautta ne ovat olleet erittäin positiivisia. Tärkeässä roolissa on oman sanoituksen tekeminen ja säveltäminen.

Kaikki harjoitteet (sana-, laulu- ja soitinimprovisointi) tehtiin yhdessä joko isompana ryhmänä tai pienemmissä ryhmissä. Tavoitteena oli nimenomaan saada oppilaat tuntemaan itsensä ryhmään kuuluviksi ja saada heidät tuntemaan mitä sellainen yhdessä tehtävä toiminta herättää tunteissa ja antaa heille välineitä toimia ryhmänä musiikin menetelmin. Tärkeää oli se miten musiikin tekemisen kautta voidaan oppia ilmaisemaan omia tunteitaan niin sanallisesti kuin ilman sanojakin. Hypoteesina oli se, että tällaiset improvisointimenetelmät toimivat hyvin oman musiikin tekemisen pohjana ja tukevat oppilaiden ja tässä tapauksessa erityisesti maahanmuuttajaoppilaiden sosioemotionaalista kehitystä vieraassa ja vieraskielisessä maassa.

5.1 Oppilaiden kyselylomakkeiden analyysi:

5.1.1 Ubuntu-ryhmä:

Kyselyyn vastanneita oli yhteensä 8. Kaksi kyselyyn vastanneista oli suomalaisia naisia. Toinen musiikinopettaja (F) ja toinen eläkkeellä oleva opettaja (F). Kuusi muuta kurssilaista edustivat seuraavia kansalaisuuksia: venäjä (3, 2F ja 1M), nepal (1, M), sveitsi (1, F) ja kazakhstan (1 F). Kurssin 1. ja 2. opetuskerralla mukana oli kansalaisuuksia vielä seuraavista maista: italia (F), espanja (F). Toinen jäi pois alkavan äitiysloman vuoksi ja toinen työharjoittelun vuoksi. Kurssin aikana mukaan tuli osallistujia 2. Kerralla toinen venäläinen ja 3. Kerralla kazakhstanilainen.

Suosituin improvisointimuoto näytti olevan soitinimprovisointi, josta piti eniten eli viisi oppilasta kahdeksasta. Tosin yksi heistä (Kazakhstanilainen) oli mukana vain laulu- ja soitinimprovisoinnissa. Nepalilainen (M) ja venäläinen (F) pitivät eniten sanaimprovisointiharjoitteista. Toiseksi suosituin improvisointimuoto oli laulu-improvisointi, josta piti kuusi oppilasta seitsemästä. Nepalilainen (M) piti toiseksi eniten soitinimprovisoinnista. Kolmanneksi pidetyin improvisointimuoto sanaimprovisointi (viisi oppilasta kahdeksasta). Sveitsiläinen (F) piti vain soitinimprovisoinnista. Nepalilainen (M) piti vähiten lauluimprovisoinnista ja venäläinen (F) soitinimprovisoinnista. Kyselyssä olisi

voinut vielä tarkemmin varmistaa, onko heillä selvä käsitys sana- ja lauluimprovisoinnista (mikä on mikin).

Kurssin suomalaiset pitivät improvisointiharjoitteista seuraavassa järjestyksessä: 1. Soitinimprovisointi, 2. Lauluimprovisointi ja 3. Sanaimprovisointi.

Kyselyyn vastanneista kurssilaisista kolme oppi uusia asioita laulun tekemisestä erittäin paljon ja viisi hyvin paljon. Kaksi opiskelijaa innostui laulun tekemisestä erittäin paljon ja kuusi hyvin paljon. Viisi opiskelijaa tulee tekemään lauluja erittäin suurella todennäköisyydellä ja yksi hyvin suurella todennäköisyydellä. Yksi opiskelijasta tulee mahdollisesti tekemään lauluja ja yksi ei luultavasti tule tekemään kovin paljon lauluja. He, jotka tulevat tekemään lauluja olivat joka tunnilla mukana. He, jotka eivät olivat mukana vain yhdellä tai kahdella kerralla.

Viisi opiskelijaa nautti ryhmässä tehtävistä harjoitteista erittäin paljon, kaksi hyvin paljon ja yksi kohtalaisesti. Kaksi opiskelijaa oppi ilmaisemaan itseään musiikillisesti erittäin paljon, viisi hyvin paljon ja yksi kohtalaisesti.

Kysyin millaisia tunteita harjoitteet saivat opiskelijoissa aikaan. Pääasiassa ne saivat aikaan ilon tunteita (kuusi kahdeksasta oppilaasta). Kolme opiskelijaa oli sitä mieltä että ne toivat rauhan tunnetta ja yksi sanoi tunteneensa yhteenkuuluvuudentunnetta. Ilon ja rauhan tunteet oli laitettu valmiiksi vaihtoehdoksi ja yhteenkuuluvuudentunteen opiskelija keksi itse.

Kolme opiskelijaa oli sitä mieltä, että oppi suomen kieltä harjoitteiden avulla erittäin paljon, kolme kohtalaisesti ja yksi hieman. Suomalainen eläkeläisnainen ympyröi vaihtoehdon en osaa sanoa. Neljä opiskelijaa oli sitä mieltä, että oli erittäin mukava käyttää omaa äidinkieltä harjoituksissa, yksi oli sitä mieltä, että oli kohtalaisen kiva ja kaksi oli sitä mieltä, että ei niin kiva. Suomalainen eläkeläinen ympyröi vaihtoehdon en osaa sanoa.

Vapaa-sana-kohdassa kurssilaiset kiittivät paljon ja piti mukavana sitä, että sai olla ulospäin suuntautuneiden ihmisten kanssa.

5.1.2 Puistokadun Päiväkotikoulu 2.lk:

Luokassa oli yhteensä 22 oppilasta, joista ensimmäisellä kerralla oli kaksi, toisella ja kolmannella kerralla yksi poissa. Luokan oppilaiden kansalaisuudet: suomi 19, venäjä (1, M), turkki (2, F). Kyselylomakkeiden perusteella luokassa olisi ollut yksi suomalaisegyptiläinen tyttö. Täytyy vielä kysyä koululta tämä asia. Kyselyyn vastasi 21 oppilasta.

Kyselylomakkeessa on kaikkien oppilaiden etunimi, joten täytyy selvittää vielä koululta mikä on venäläisen pojan ja turkkilaisten tyttöjen nimet. Oppilaat eivät kirjoittaneet lomakkeeseen kansalaisuuttaan. Katsottuani läpi vastaukset tuli mieleeni eräs asia. Ovatko oppilaat täysin selvillä mikä oli sana- ja lauluimprovisoinnin ero. Sanaimprovisoinnin aikana teimme nimittäin myös lauluimprovisointiharjoitteita. Ovatko sekoittaneet nämä kaksi toisistaan? Lauluimprovisointiin käytimme huomattavasti pienemmän ajan tunnista.

Improvisointimuodoista pidetyin oli kuitenkin soitinimprovisointi (17 oppilasta), toiseksi pidetyin lauluimprovisointi (16 oppilasta) ja kolmanneksi pidetyin sanaimprovisointi (15 oppilasta).

Kuusi oppilasta oppi uusia asioita laulun tekemisestä erittäin paljon, yhdeksän oppilasta oppi uusia asioita laulun tekemisestä hyvin paljon, kaksi oppilaasta jonkin verran ja neljä ei osannut sanoa.

Viisi oppilasta innostui erittäin paljon laulun tekemisestä, seitsemän innostui hyvin paljon, kaksi jonkin verran, kaksi vähän ja kolme ei osaa sanoa. Kuusi oppilasta tulee tekemään lauluja tulevaisuudessa erittäin todennäköisesti, yksi hyvin todennäköisesti, neljä mahdollisesti, yksi luultavasti ei tule tekemään, neljä ei tule tekemään, viisi ei osaa sanoa.

Yhdeksän oppilasta nautti ryhmässä tehtävistä harjoitteista erittäin paljon, seitsemän nautti hyvin paljon, yksi kohtalaisesti, yksi jonkin verran ja kolme ei osaa sanoa.

Kolme oppilasta oppi ilmaisemaan itseään musiikillisesti erittäin paljon, viisi hyvin paljon, kuusi jonkin verran ja kuusi ei osaa sanoa.

19 oppilasta tunsivat tehtäviä tehdessä ilon tunnetta, kahdeksan lisäksi rauhan tunnetta, yksi tunsivat tunneilla olon normaaliksi ja yksi ei osannut sanoa.

Yhdeksän oppilasta oppi harjoitteiden avulla suomen kieltä erittäin paljon, yksi hyvin paljon, neljä jonkin verran, yksi vähän, kolme ei oppinut suomen kieltä ollenkaan ja kolme ei osaa sanoa.

Seitsemän oppilasta piti erittäin paljon siitä, että sai käyttää omaa äidinkieltään harjoituksissa, kahdeksan piti hyvin paljon siitä, että sai käyttää omaa äidinkieltään harjoituksissa, kaksi piti jonkin verran siitä, että sai käyttää omaa äidinkieltään harjoituksissa, kaksi ei pitänyt siitä ja kaksi ei osannut sanoa.

Vapaassa sanassa oppilaat kertoivat seuraavaa: Oli hauskaa! Oli kiva oppia soittamaan paremmin. Todella kivaa ja voisin tehdä uudestaan. Kivaa! Oli kivaa! Tutustuin uusiin soittimiin. Oli tosi kivaa. Tykkäsin tosi paljon! Ja opin eri asioita musiikista! Kiva! Oli kivaa soittaa soittimia! Mukavaa! Se oli tylsää! Oli kivaa! Se oli tosi kivaa! Ihan kivaa! Ihan kivaa! Kivaa! Oli kivaa!

5.2 Sosioemotionaalinen analyysi kyselylomakkeiden analyysin pohjalta

5.2.1 Ubuntu-ryhmä

Suosituin improvisointimuoto näytti olevan soitinimprovisointi, josta piti eniten viisi kahdeksasta oppilaasta. Siinä oppilaat pääsivät ryhmässä soittamaan yhdessä, vaikka eivät osanneetkaan soittaa soittimia vielä niin hyvin. Samalla he saivat tutustua eri soittimiin. Ne oppilaat, jotka osasivat soittaa, saivat improvisoida soittimella soolo-osuuksia. Nepalilainen (M) ja venäläinen (F) pitivät eniten sanaimprovisointiharjoitteista. He olivat erittäin innokkaita suomen kielen oppimisesta.

Toiseksi suosituin improvisointimuoto oli laulu-improvisointi, josta piti kuusi seitsemästä oppilaasta. Kolmanneksi pidetyin improvisointimuoto sanaimprovisointi viisi kahdeksasta oppilaasta.

Sosiaalisuus

Viisi opiskelijaa kahdeksasta nautti ryhmässä tehtävistä harjoitteista erittäin paljon, kaksi kahdeksasta hyvin paljon ja yksi kahdeksasta kohtalaisesti. Tämän pohjalta voi tehdä sellaisen päätelmän, että ryhmässä tehtävät harjoitteet olivat erittäin pidettyjä ja opiskelijat nauttivat niistä. Millainen vaikutus sillä oli, että ryhmässä oli mukana yksi äidinkieleltään suomalainen? Opiskelijoiden vapaassa kommentissa oli myös, että opettajan ulospäin suuntautuneisuus oli positiivinen ja pidetty asia. Opettajan sosiaalisuudella on merkittävä rooli ryhmän toiminnan kannalta ja positiivisen ryhmäkokemuksen kannalta.

Tunteiden ilmaisu

Kysyin millaisia tunteita harjoitteet saivat opiskelijoissa aikaan. Pääasiassa ne saivat aikaan ilon tunteita (kuusi kahdeksasta opiskelijasta). Kolme kahdeksasta opiskelijasta oli sitä mieltä että ne toivat rauhan tunnetta ja yksi kahdeksasta sanoi tunteneensa yhteenkuuluvuudentunnetta. Ilon ja rauhan tunteet oli laitettu valmiiksi vaihtoehdoksi ja yhteenkuuluvuudentunteen opiskelija keksi itse. Harjoitteet toivat siis erityisesti ilon ja myös yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Kaksi kahdeksasta opiskelijasta oppi ilmaisemaan itseään musiikillisesti erittäin paljon, viisi kahdeksasta opiskelijasta hyvin paljon ja yksi kahdeksasta kohtalaisesti. Vapaa ilmapiiri ryhmässä edistää musiikillista ilmaisua ja kokeilua. Se luo vapauden tunnetta ja positiivista kokeilun ilmapiiriä.

Pääasiassa harjoitukset koettiin kivoina ja ne saivat positiivista palautetta.

Laulun tekeminen ja suomen kielen oppiminen

Kyselyyn vastanneista kurssilaisista kolme kahdeksasta oppi uusia asioita laulun tekemisestä erittäin paljon ja viisi hyvin paljon. Kaksi opiskelijoista innostui laulun tekemisestä erittäin paljon ja kuusi hyvin paljon. Viisi opiskelijaa tulee tekemään lauluja erittäin suurella todennäköisyydellä ja yksi hyvin suurella todennäköisyydellä. Nämä tulokset osoittavat, että

harjoitukset kehittivät lauluntekötaitoja ja antoivat intoa tehdä jatkossa omia lauluja. Erityisesti laulujen tekeminen ryhmässä innosti heitä laulun tekemiseen.

Kolme opiskelijaa oli sitä mieltä, että oppi suomen kieltä harjoitteiden avulla erittäin paljon, kolme kohtalaisesti ja yksi hieman. Suomalainen eläkeläisnainen ympyröi vaihtoehdon en osaa sanoa.

5.2.2 Puistokadun päiväkotikoulu

Improvisointimuodoista pidetyin oli kuitenkin soitinimprovisointi (17 oppilasta 21 oppilaasta), toiseksi pidetyin lauluimprovisointi (16 oppilasta 21 oppilaasta) ja kolmanneksi pidetyin sanaimprovisointi (15 oppilasta 21 oppilaasta).

Sosiaalisuus

Yhdeksän 21 oppilaasta nautti ryhmässä tehtävistä harjoitteista erittäin paljon, seitsemän nautti hyvin paljon, yksi kohtalaisesti, yksi jonkin verran ja kolme ei osannut sanoa. Myös tämä osoittaa, että ryhmässä tehtävät harjoitteet olivat pääosin erittäin pidettyjä tai hyvin pidettyjä ja opiskelijat nauttivat niistä.

Tunteiden ilmaisu

19 oppilasta 21 oppilaasta tunsivat tehtäviä tehdessä ilon tunnetta, kahdeksan lisäksi rauhan tunnetta, yksi tunsivat tunneilla olon normaaliksi ja yksi ei osannut sanoa.

Kolme oppi ilmaisemaan itseään musiikillisesti erittäin paljon, viisi hyvin paljon, kuusi jonkin verran ja kuusi ei osannut sanoa. Näiden vastausten perusteella, oppilaat eivät kyenneet ilmaisemaan itseään musiikillisesti kovinkaan hyvin. Jännittivätkö he improvisointia vai mistä tämä johtui? Pääasiassa harjoitteet koettiin kivoina ja niistä sai oppilailta positiivista palautetta.

Laulun tekeminen ja suomen kielen oppiminen

Viisi 21 oppilaasta innostui erittäin paljon laulun tekemisestä, seitsemän innostui hyvin paljon, kaksi jonkin verran, kaksi vähän ja kolme ei osannut sanoa. Kuusi oppilasta oppi uusia asioita laulun tekemisestä erittäin paljon, yhdeksän oppi uusia asioita laulun tekemisestä hyvin paljon, kaksi jonkin verran ja neljä ei osannut sanoa.

Näiden pohjalta näyttäisi siltä, että oppilaat sekä innostuivat että oppivat uusia asioita laulun tekemisestä näiden ryhmässä tehtyjen harjoitusten pohjalta.

Kuusi oppilasta tulee tekemään lauluja tulevaisuudessa erittäin todennäköisesti, yksi hyvin todennäköisesti, neljä mahdollisesti, yksi luultavasti ei tule tekemään, neljä ei tule tekemään ja viisi ei osannut sanoa. Harjoitukset eivät kuitenkaan innostaneet tämän perusteella paljon omien laulujen tekemiseen tulevaisuudessa. Mistä tämä voisi johtua?

5.2.3 Opettajat

Sosiaalisuus

2.luokan luokanopettaja oli sitä mieltä, että harjoitteet kehittävät sosiaalisia taitoja vähemmän kun taas Ubuntu-ryhmän vetäjä oli sitä mieltä, että ne kehittävät hyvin sosiaalisia taitoja .

2. luokan luokanopettaja ei tiedä yhdistikö soitinimprovisointi ryhmässä oppilaita, sillä hän ei ollut katsomassa. Ubuntu-ryhmän vetäjä oli melkein samaa meiltä .

Tunteiden ilmaisu

Kummatkin haastatelluista opettajista oli sitä mieltä, että harjoitteet olivat erittäin hyvä keino tunteiden ilmaisulle 5/5. 2.luokan luokanopettaja vastasi, että joitakin jännitti esittää muille lauluimprovisoinnissa, mutta Ubuntu-ryhmän vetäjä sanoi, että lauluimprovisointi ryhmässä rentouttaa ja auttaa tunteiden ilmaisussa erittäin hyvin 5/5.

Soitinimprovisointi mahdollisti tunteiden ilmaisua ilman sanoja sekä 2. luokan luokanopettajan mielestä ja Ubuntu-ryhmän mielestä 5/5

Toisen musiikkikulttuurin moodin käyttö melodian rakentamisessa toimi musiikkikulttuuriin tutustumisessa ja toi esiin positiivisia tunteita. Tähän 2.luokan luokanopettaja ei osannut vastata, kun taas Ubuntu-ryhmän vetäjä oli melkein samaa mieltä □.

Siihen kehittävätkö sanaimprovisointiharjoitteet ilmaisutaitoja ryhmässä 2. luokan luokanopettaja vastasi, että vähemmän. Hän ei ollut kaikilla tunneilla katsomassa, joten ei tiedä kokonaisuutta. Ubuntu-ryhmän vetäjä oli täysin samaa mieltä 5/5.

Lauluntekötaidot ja suomen kielen oppiminen

2. luokan luokanopettaja oli sitä mieltä, että improvisointiharjoitteet kehittävät todennäköisesti lauluntekotaitoja ja Ubuntu-ryhmän vetäjä oli sitä mieltä, että ne kehittävät erittäin paljon lauluntekotaitoja 5/5.

2. luokan luokanopettaja oli sitä mieltä, että sanaimprovisointiharjoite toimii sanoittamisen alkeisopetuksessa ja myös Ubuntu-ryhmän vetäjä oli melkein samaa mieltä □.

2. luokan luokanopettaja oli täysin samaa mieltä siitä, että kolme sanaa riittää harjoitellessa laulun tekemistä ja Ubuntu-ryhmän vetäjä oli melkein samaa mieltä □.

2. luokan luokanopettaja oli sitä mieltä, että sanarytmin etsiminen auttoi osaa oppilaista löytämään rytmin omille sanoille. Ubuntu-ryhmän vetäjä oli täysin samaa mieltä, että se auttoi erittäin hyvin löytämään rytmin omille sanoille 5/5.

2. luokan luokanopettaja oli sitä mieltä, että lauluimprovisointi auttoi jonkin verran oman melodian kehittämisessä ja Ubuntu-ryhmän vetäjä puolestaan oli melkein samaa mieltä □.

2. luokan luokanopettaja oli sitä mieltä, että oppilaat oppivat hyödyntämään musiikkiteknologiaa laulun tekemisessä. Ubuntu-ryhmän vetäjä ei osannut sanoa.

5.3 Oppilaiden tekemien sanoitusten analyysi

5.3.1 Ubuntu-ryhmä:

1. ryhmä (venäläinen, suomalainen musiikin opettaja, espanjalainen vai portugalilainen?/naisia kaikki)

Verano

Kesä

El sol brilla en el lago Aurinko paistaa järvellä

Los pájaros cantan Linnut laulavat

El bosque despierta Metsä herää

Verde, verde Vihreä, vihreä

La luz invade el tiempo Valo koskettaa aika

La gente está feliz Ihmiset ovat iloinen

Lindo, Lindo ver Kaunis, kaunis katsella

Ryhmäläiset tekivät kappaleen sanoituksen annettujen sanojen (Ubuntu-ryhmän sanat: Aurinko, kaunis, kevät, vihreä, vauva, helle, lapio, metsä, järvi) pohjalta.

Sanoituksessaan he käyttivät seuraavia sanoja: aurinko, kaunis, vihreä, järvi ja metsä. He käänsivät sanat google-translatoria apuna käyttäen omalle kielelleen ja tekivät sanojen pohjalta ensin espanjaksi, jonka jälkeen he käänsivät sanoituksen suomeksi.

Olimme tehneet ennen sanoituksen tekoa adjektiivitehtävän, jonka pohjalta kappaleeseen tulivat ainakin sanat iloinen ja kaunis.

Kävimme läpi myös verbejä, joista ainakin katsella-verbi on sieltä Tuiki Tuiki tähtönen kappaleesta.

Käsiteltyjä pronomineja he eivät käyttäneet sanoituksissa.

He tekivät tämän ensimmäisellä tapaamiskerralla ja seuraavalla kerralla keksivät otsikon ja jatkoivat sanoituksen tekoa eteenpäin:

Kesä-Verano-Leto

2. Aurinko paistaa järvellä

Am Em

Linnut laulavat, metsä herää

Em

Kaikkiällä on vihreää

Am Em

On niin vihreää.

3. Em

Valo koskettaa aikaa.

Am Em

Ihmiset ovat iloisia.

Em

Sitä on kaunista katsella.

Am Em

On niin kaunista.

4. Em

Nuotio, laulu! Jutellaan.

Am Em

Pitkästä aikaa tavataan.

Em Em

Aurinko laskee järven taa, on

Am Em

Yhdessä hyvä aika jakaa.

Em Em

5. Kesä - verano -leto

Am Em

Em Em

Am Em

Näyttää siltä, että eivät käyttäneet enää yhdessä keksittyjä sanoja, vaan jatkoivat laulun tekoa siitä mihin olivat jääneet.

Lauluimprovisointiharjoitteet jäivät toisella kertaa tekemättä, sillä en saanut iPadeja toimimaan. Annoin ryhmäläisille kanteleet ja he saivat etsiä melodioita sen avulla. Myös kitara oli käytössä ja he keksivät sen avulla laululle soinnut. Ryhmä 1. teki melodian laululle ja taltioi sen iPadille.

2. ryhmä (Sveitsiläinen, italialainen ja suomalainen eläkkeellä oleva opettaja/naisia kaikki)

Gsesh d`Bluemä

Rennemer det hii

Au d`vögel singed

de Früelig chua t verbii

Tanzemer Zämä

ind Freud im Lied

Näetkö kukkia

Juostaan sinne!

Lintukin laulaa

“ kevät on tulossa”

Tanssitaan yhdessä iloon ja lauluun

Lauseiden perusteella he eivät käyttäneet työssään yhdessä esille tuotuja sanoja, vaan ovat keksineet säkeet ilman niitä.

Ryhmä sai tämän työn ensimmäisellä tunnilla aikaan. He tekivät työtä suomalaisen johdolla ja sveitsiläinen ei oikein ollut iloinen siitä. Italialainen jäi hieman ulkopuoliseksi. Käyttivät google-translatoria tehdessä työtä ja suurin osa työstä on suomalaisen kehittelemää.

Toisella kerralla italialainen oli poissa alkaneen äitiysloman vuoksi ja suomalainen oli poissa. Sveitsiläinen tuli paikalle, mutta ei halunnut jatkaa työtä yksin ja lähti pois. Häntä kiinnosti muutenkin enemmän soittaminen kuin sanoittaminen. Kappaleelle ei tullut siis kehiteltyä melodioita ja sointuja.

3. (nepalilainen mies, venäläinen mies, suomalainen naispuolinen musiikin opettaja)

Aurinko paista, me otetaan aurinko. Järve ranalla

Juhannuksen aika, kesäpäivällä

varastaa afrikasta (aurinko)

Ryhmä sai tämän ensimmäisellä kerralla valmiiksi. Miehillä oli vaikeaa lähteä etsimään sanoja. He halusivat myös miettiä asiat suomeksi eivätkä omalla äidinkielellään. He käyttivät yhdessä esiin tuoduista sanoista aurinkoa ja järveä. Sanavarasto tähän tehtävään ei ollut riittävän hyvä heidän kannaltaan ja siksi tehtävä oli varmasti haastava. Heillä oli hyvä idea laululle.

varastaa afrikasta (aurinko)

Aurinko paista suomen sydämessä

Lainattu Afrikasta Tuoda Suomeen

Toisella kertaa he kehittivät laulua erillään toisistaan. Venäläinen kehitti sanoja ja nepalilainen melodiaa kitaran avulla, sillä hän osasi soittaa sitä. Sanojen kehittäminen tuntui haastavalta. Ja sehän on totta, että täytyy olla oikea olotila tehdä sanoitusta. Sanoituksen tekeminen vaikutti siis heidän kanssaan haasteelliselta. Nepalilainen tutustui myös Thumjamiin iPadilla ja siellä Raga-moodiin ja länsimaiseen asteikkoon. Se tuntui olevan luontevaa ja mielenkiintoista. Hänellä ei kuitenkaan tullut mieleen mitään pysyvää melodiaa, jonka olisi halunnut taltioida. Meillä oli käytössä tosiaan vain kaksi iPadia, joissa oli haluamani asteikot, sillä en saanut millään sävelkorkeuksia tallennettua ohjelmaan muille iPadeille. Tämä tunti meni siksi vähän eri tavalla kuin suunnittelin. Emme saaneet siis sanoitusta valmiiksi ja emme myöskään melodiaa. Tässä mietinkin, että olisiko ollut hyvä lähteä vain muutamalla sanalla liikkeelle ja tehdä niille melodiaa. Sitä kokeilin sitten alakoulun oppilaiden kanssa.

5.3.2 Puistokadun päiväkotikoulu 2.lk:

Lähdin kehittämään laulua pohtien mitä olen tehnyt Ubuntu-ryhmän kanssa ja miten voisin parantaa opetusta toimintatutkimuksen periaatteella. Koska laulun kehittäminen alussa on haastavaa, halusin yksinkertaistaa asioita. Mietin, että vain kolme sanaa riittää jo siihen, että voidaan harjoitella laulun tekemistä. Kolmelle sanalle voidaan kehitellä sitten melodiaa. Annoin toki oppilaiden rauhassa hetken kirjoittaa omaa tarinaansa annettujen sanojen pohjalta.

Seuraavassa oppilaiden kehittelemiä lauseita yhdessä taululle kirjoitettujen ja esiin tuotujen sanojen (Mc`Donalds, koira, lohikäärme, jäätelö, pupu, mangat, moi, hesburger, kissa,

hevonen, red bull, nopea, jonne, panda, fortnite, tanhupallo, puistokadun päiväkotikoulu, timanttiluola, vidgetspinner, eläin) pohjalta.

Oppilaat valitsivat kolme ensimmäistä sanaa ja tekivät niille rytmin ja melodian hyödyntämällä iPadin Thumbjam-ohjelmaa. He äänittivät melodiat laulaen ja kanteleella.

Oppilaat tekivät sanarytmin mukaisia ja omia rytmejä. He keksivät meneviä ja mukavia rytmikkäitä melodioita. Melodiat kulkivat muutaman sävelen välillä eli käytössä oli melko pieni sävelambitus, keskusäänestä hieman ylös ja alas.

Tässä oppilaat on numeroitu ja heidän keksimänsä lauseet liitetty niihin. He saivat tehdä työn pareittain ja siksi mukana on samoja lauseita. Kirjoitin myös sanat tavuttaen, sillä oppilaat olivat kirjoittaneet ne sillä tavalla.

1.Tan-hu-pal-lo on no-pe-a, kos-ka se pe-laa fort-ni-teä. Vaik-ka se on 5.vuo-ti-as ja se juo myös Red bul-lia. (tyttö)

2.Koira nukkuu kel-lo 8.00 (tyttö)

3.- (poika)

4.Tan-hu-pal-lo on no-pea Koska se pe-laa fort-ni-te-ä. Vaik-ka se on 5-vuoti-as ja se juo myös red-pul-li-a. (poika)

5.Pan-da yöl-lä nii-tyl-lä golf-faa-mas-sa ja-lal-la kos-ka sil-lä ei ol-lut te-ke-mis-tä. (tyttö)

6.Pan-da jol-la nii-tyl-la golf-faa-mas-sa ja-lal-la sil-lä ei ollut mitään tekemistä (poika)

7.Kissa aamulla kiipeilypuussa makoili mahallaan

8. Koira nukkuu klo 8.00 (tyttö)

9. Koira nukkuu kel-lo 8.00 (poika)

10.- poika

11.Tanhupallo ulkoilutti karvamatoa kello kahdeksan illalla karvamatoa pitää ulkoiluttaa joka tunti koti pihassa. (tyttö)

12.Jonne lähti ratsastamaan kissalla juhliin. Juhlissa ne keilasivat (poika)

13.Kis-sa kas-vaa (poika)

14.- (tyttö)

15.- (tyttö)

16. Tanhupalloukoilutti korvamatoakahdeksaltailla. koska karvamatoa pitää ulkoilutaajokatuntikotipihassa. (tyttö)

17. Pan-da pöö les-ki-yöl-lä tu-li-vuo-res-sa se et-si-mar-jo-ja (tyttö, turkkilainen?)

18.Kissa aamulla kii-peily puussa makoili mahallaan. (tyttö)

19.- (poika)

20. Papukaija (poika)

21. Jonnelähtiratsastamaankissallajuhliin. juhlissahekeilasivat. (poika)

Oppilaat käyttivät vaihtelevasti keksittyjä sanoja. Osa käytti melkein koko lauseen tekemisessä näitä sanoja ja osa vain yhtä. Yleisesti valmiit sanat kuitenkin auttoivat lauseiden kehittelyssä. Käsiteltyjä pronomineja tai adjektiiveja oppilaat käyttivät lauseissaan vähemmän.

5.4 Videomateriaalin analyysi

1.kerta: sanaimprovisointi

Ajattelin, että improvisointi (sanarytmin ja melodian) yhdellä tutulla sanalla olisi meditoivaa ja rentouttavaa.

Oli mukava, että he oppivat toistensa kielillä sanomaan Hei. Taululle kirjoittaminen ja sanojen läpikäyminen oli kulttuureja yhdistävä asia ja toisiin kulttuureihin tutustumista.

Oman kielen käyttäminen loi myös tuttuuden tunnetta ja mukavaa mielentilaa.

Saivat keksiä oman rytmin ja melodian oman kielen Hei-sanalle. Tämä vaikutti hieman haastavalta, mutta hyvin he sen keksivät.

Valmiin Harambee-kappaleen ottaminen esimerkiksi yhden sanan rytmi- ja melodiaesimerkiksi oli hyvä ja huono. Toisaalta se näytti miten jo yhdellä sanalla saadaan aikaan musiikkia, toisaalta se jäi heidän mieliinsä ja toistui omassa improvisoinnissa

joillakin. Sama tehtiin sitten taululle kirjoitettujen suomenkielen sanojen kanssa. Oppivat uusia suomen kielen sanoja toisiltaan. Sanoista oli mukava keskustella ja ne saivat ryhmän hymyilemään.

Menimme yhdessä läpi laulun rakennetta, jonka avulla he oppivat suomen kielen sanoja ja ilmaisua toisiltaan yhdessä. Tuiki tuiki tähtönen oli hyvä valinta, sillä se oli tuttu monelle. Sen avulla saimme mentyä kappaleen koostumusta läpi.

Pronomini-improvisointiharjoitus oli haastava. Olisi pitänyt itse mennä sen käytännön toteutus myös vielä tarkemmin läpi. Selostus oli ehkä hieman epäselvä. Pareittain tehtävänä se oli kuitenkin mukava ja toi iloista mieltä. Oliko liikaa sanoja, joita käytiin läpi? Vaikeat ja epäselvät harjoitukset voivat tuoda tunnepuolella negatiivisia tunteita. Ohjeiden ymmärtäminen voi olla ongelma, jos kielitaito ei ole vielä hyvä.

Työskentelyä pienryhmissä (3 hlöä). Millä kielellä aloittaa tekeminen? Kirjoita omalla kielellä ja käännä se suomeksi..vaikea lähteä tekemään suomeksi ensin, jos sanavarasto ei ole vielä kovin suuri. Yksi ryhmä (suomalainen, sveitsiläinen ja italialainen) lähti tekemään ensin suomeksi...toinen ryhmä teki ensin vieraalla kielellä ja käänsi sen sitten suomeksi. Kullekin ryhmälle löytyi se oma lähestymistapa. Tällainen tehtävä kehittää kielitaitoa ja keskustelutaitoa.

Kamera olisi voinut olla ryhmien vieressä tehdessä sanoitusharjoituksia pienryhmissä. Suomalainen pystyy näyttämään miten kirjoitetaan sanat suomeksi ja ohjaamaan työn tekemistä. Ryhmien suomalaiset toimivat lähiohjaajina tavallaan Vygotskin lähikehitysvyöhykkeen mukaisesti.

2.kerta: lauluimprovisointi

Videokuvaus ei onnistunut. Kirjoitin päiväkirjamerkintöjä ja omia havaintojani tunnista. Jatkoimme pienryhmissä työskentelyä. Sveitsiläisen ryhmän muut jäsenet olivat poissa ja hän ei halunnut lähteä yksin tekemään työtä. Hänkin jätti tämän kerran väliin. Ryhmän läsnäololla on siis suuri merkitys viihtyvyydelle ja työskentelylle.

Kaksi muuta ryhmää lähti tekemään kappalettaan eteenpäin, poikien ryhmä sanoitusta ja melodiaa ja tyttöjen ryhmä jo melodiaa ja sointuja.

Sanoituksen tekemiselle täytyy olla tietynlainen mielentila. Joskus on vaikea tehdä sanoitusta ja joskus taas syntyy helpommin. Tällä kertaa sanoitusta ei oikein syntynyt.

Melodian kehittäessä poikien ryhmä oli myös ehkä hieman kriittinen omille tuotoksilleen ja siksi työ ei oikein edennyt. Kumpikin ryhmä sai tutustua sekä kanteleen että iPadin ohjelman avulla ThumbJam-ohjelmaan ja siellä Raga- ja Maqam-asteikkoihin. Se tuntui nepalilaiselle tutulta ja mukavalta. Pojat eivät kuitenkaan saaneet tehtyä mitään valmista melodiaa ja sanoituskin jäi keskeneräiseksi. Tyttöjen ryhmä sai koko laulun valmiiksi. Laulu oli maahanmuuttajien omista ideoista lähtevä. Kertooko tämä siitä, että tytöt ovat kielellisesti lahjakkaampia ja oppivat helpommin. Heiltä tuli myös hyvin ideoita. Ryhmällä oli hauskaa ja he saivat paljon aikaiseksi. Lopuksi kokoonnuimme kaikki saman pöydän ääreen laulamaan ja soittamaan valmiiksi tullutta laulua. Se oli hieno sosiaalinen hetki. Ryhmä päätti esittää laulun vielä kansalaisopiston kevätjuhlassa.

3. kerta: soitinimprovisointi ja pienen näytelmän teko

Emme ehtineet tekemään lauluimprovisointia toisella opetuskerralla sellaisena kuin halusin tehdä sen. Teimme sen pienimuotoisesti kolmannen kerran aluksi.

Äänenavausharjoitteet alkuun olivat tosi hyviä ja opiskelijat nauttivat ja hymyilivät ja nauroivat paljon.

Lauluimprovisoinnissa lähtösävelen antaminen tärkeää. Hienosti meni, välillä dissonanssia ja sitten konsonanssia. Harjoitus päättyi ainakin suureen nauruun. Kokeellista jazzia, ei tempoa, ei rytmiä....

Kokonaisuudessaan tällainen äänenavausmuoto oli hyvin ryhmää yhteen liittävää ja vapauttavaa. Kun ääni-improvisaatiossa sai laulaa mistä äänestä vain oli helppoa ja hymyilyttävää

Soitinimprovisointia

E-sävelellä improvisointi teki yhdessä soittamisen helpoksi, kun kaikki on oikein mitä soitat soittimella. Meillä ei ollut vain kaikkia bändisoittimia, joten soittimien vähyydestä johtuen ei

pystynyt toteuttamaan sitä niin kuin oli ajatus. Mutta toimi se näilläkin soittimilla. Pojat saivat välillä improvisoida kitaralla, joten he saivat vapaasti musisoida ja se rentouttaa.

6. TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Halusin selvittää tutkimuksellani onko valitsemillani ryhmäimprovisointiharjoitteilla ja laulun teon välineillä mahdollisuus vaikuttaa maahanmuuttajien sosioemotionaaliseen kehitykseen vieraassa ympäristössä. Halusin tutkia opetusmenetelmien vaikutusta ja muodostaa menetelmistä yhtenevän kokonaisuuden, jota voisi hyödyntää opetuksessa, jossa kohdataan eri kulttuureista tulevia ihmisiä. Valitsin nämä kaksi tutkimusryhmää siksi, koska halusin tutkia menetelmän toimivuutta sanoittamisen ja säveltämisen opettamisessa ryhmän iästä ja kulttuuritaustasta riippumatta. Oletuksena on, että opetusmenetelmä sopii kaikenikäisille sanoittamisesta ja säveltämisestä kiinnostuneille opiskelijoille. Oletuksena on myös, että menetelmä sopii hyvin maahanmuuttajille, jotka osaavat suomen kielen alkeet. Aineiston analyysissä keskityin kolmeen tutkimuksen kannalta oleelliseen teemaan: 1. Harjoitukset sosiaalisen vuorovaikutuksen mahdollistajana, 2. Harjoitukset tunteiden ilmaisukeinona ja 3. Laulutekoprosessi kielen oppimisen välineenä ja siten uuteen kulttuuriin sopeutumiskeinona.

6.1 Harjoitteet sosiaalisen vuorovaikutuksen mahdollistajina

Yhdessä ryhmänä tai pareittain tehdyt harjoitteet lisäsivät selvästi havainnoinnin ja haastattelun mukaan ryhmäänkuuluvuuden tunnetta ja kyselyn vastausten perusteella enemmistö opiskelijoista ja oppilaista nautti ryhmässä tehtävistä harjoitteista ja kokivat ne mieleisinä. Ubuntu-ryhmän vetäjä oli sitä mieltä, että harjoitteet kehittivät sosiaalisia taitoja hyvin paljon. Harjoitteet kehittivät sosiaalisia taitoja enemmän maahanmuuttajien ryhmässä kuin Puistokoulun 2. luokan oppilaiden keskuudessa seuranneiden opettajien kyselyvastausten perusteella. Improvisointimuodoista erityisesti soitinimprovisointi yhdessä ryhmänä näytti mahdollistavan positiivista vuorovaikutusta ja vuorovaikutusta ilman sanoja. Lauluimprovisointi koettiin kummassakin ryhmässä tärkeäksi. Näin musisointi onnistuu yhdessä ryhmänä vaikka yhteistä kieltä ei olekaan. Improvisointi ryhmässä (lauluimprovisointi ja soitinimprovisointi) auttaa puolestaan ryhmäytymisessä ja helpottaa tunteiden ilmaisua, kun sanoja ei vielä ole. Musiikilla voi välittää tunnetiloja ja muita viestejä (Piispanen 2017).

Soitinimprovisoinnin avulla maahanmuuttajat saavat tutustua myös soittimiin, vaikka heillä ei vielä soittotaitoa olekaan. Yksinkertainen toteutus antaa tunteen siitä, että minä osaan soittaa

ja se luo ilon tunteita ja tilanteita, joissa voi purkaa energiaa oikealla tavalla. Onnistunut ja positiivinen ryhmähenki antaa mahdollisuuden vapauttavaan vuorovaikutukseen, jolla on vaikutusta tunnetasolla.

Soitinimprovisointi e-sävelellä sopii erityisen hyvin alakoulun 3.-luokasta eteenpäin, kun tutustutaan bändisoittimiin ja ryhmäsoittoon.

Soitinimprovisointi sopisi käytettäväksi silloin, kun tutustutaan soittimiin ensimmäistä kertaa tai jo tiedetään ja tunnetaan perusasiat soittimista (kielet ja kosketus). Myös silloin, jos halutaan soittaa ryhmänä ja kaikki eivät osaa vielä soittaa soittimia. Tai kun ei ole yhteistä kieltä, kuten maahanmuuttajien kesken. Tällöin maahanmuuttajat pääsevät kokemaan ryhmän kuuluvuuden tunteen ja pääsevät musisoimaan yhdessä.

6.2 Musiikkiteknologia tiimisävellyksen tukena

Käytössämme oli iPadeja, joihin oli asennettu Thumpjam-ohjelma. Mielestäni iPadeilla pareittain tai kolmen hengn ryhmissä tehty työskentelyosuus 2. luokan oppilaiden kanssa toimi erittäin hyvin ja oppilaat saivat saivat tiimityöllä aikaan upeita omia sävellyksiä. Ubuntu-ryhmän kanssa oli tekniikan kanssa ongelmia ja tämä osuus jäi hieman puutteelliseksi siitä syystä. Mutta 2. luokan kanssa tehty työskentely osoitti, että musiikkiteknologian hyödyntäminen on erittäin toimiva pohja yhdessä tehtävälle sävellystyölle ja nämä menetelmät ovat sovellettavissa maahanmuuttajien kanssa toimittaessa. Opiskelijat saivat vapaasti keskustella ja tehdä yhdessä sävellystyötä ja se lisäsi sosiaalisuutta heidän kesken.

Oppilaat tekivät hienoja erityyisiä pieniä sävellyksiä. He käyttivät kolmea valitsemaansa sanaa ja keksivät niille melodian ja rytmin. He äänittivät sekä laulaen että kanteleella melodian. Nämä harjoitteet on mahdollista toteuttaa käyttämällä musatornia.

6.3 Eri musiikkikulttuurien moodit mahdollisuutena

Tarkoitus oli, että olisimme hyödyntäneet työskentelyssä myös eri musiikkikulttuurien asteikkoja, mutta Ubuntu-ryhmän kanssa en saanut asennettua kahteen iPadiin ulkomaisia asteikkoja, joten käytössä oli vain yksi iPad. Siinä oli intialainen moodi ja lähi-idän moodi. Näistä Ubuntu-ryhmän nepalilainen jäsen valitsi intialaisen moodin ja kokeili keksiä sillä

melodiaa. iPadin käyttäminen tuntui hieman haasteelliselta, mutta hän oli selvästi kiinnostunut sen kokeilemisesta ja mahdollisuuksista. Tutun sävelasteikon kuuleminen ja käyttäminen tuntui havaintojen perusteella mielekkäältä. 2. luokan kanssa työskennellessä käytimme länsimaista asteikkoa, sillä halusin opettaa heille teknologian hyödyntämistä sävellysprosessissa. Sävellysprosessi on toteutettavissa halutulla moodilla, joten opetustapa on sama ja yhtä pätevä riippuen moodista.

6.4 Harjoitteet tunteiden ilmaisukeinojen lisääjinä

Kävimme sanaimprovisointiharjoitteisiin liittyen tunnesanastoa läpi kummankin ryhmän kanssa. Laulun teossa osa näytti hyödyntäneen näitä tunnesanoja. Niiden käyttö jäi vähemmäksi kuin ajattelin. Ne eivät ehkä sopineet laulun kontekstiin ja siksi jäivät niissä vähemmälle. Myös se miten sanat jäivät heidän mieleen ja miten paljon näitä sanoja he käyttävät arjessa jäi epäselväksi. Sitä olisi voinut kysyä kyselylomakkeessa.

Harjoitteet saivat oppilaissa aikaan kyselylomakkeiden perusteella pääasiassa ilon tunteita, mutta esiin nousi myös rauhan ja yhteenkuuluvuuden tunteita. Tässä olisi voinut kysyä vielä tarkemmin mikä harjoitteissa sai aikaan näitä tunteita.

Olisin voinut kysyä myös tarkemmin eri improvisointiharjoitteiden tunnekokemuksia. Havaintojen perusteella erityisesti soitin- ja lauluimprovisointiharjoitteet mahdollistavat positiivisten tunteiden ilmaisua ja energian purkamista.

6.5 Opettajan läsnäolo ja vuorovaikutus tunneilmaisun mahdollistajina

Määtänen et al. (2017) mukaan erittäin tärkeää on opettajan läsnäolon taidot sosioemotionaalisen kehityksen tukena. Myös tämän tutkimuksen kyselylomakkeiden vastausten perusteella osa Ubuntu-ryhmän osallistujista koki opettajan ulospäinsuuntautuneisuuden tärkeäksi tekijäksi viihtyvyyden kannalta. Vastavuoroisuus koettiin myös tärkeänä. Jos opettaja onnistuu omalla läsnäolollaan saamaan yhteyden opiskelijoihin ja luomaan turvallisen ilmapiirin, se mahdollistaa vapauttavan vuorovaikutuksen ja näin vapaamman tunteiden ilmaisun ryhmässä.

Ubuntu-ryhmän opettajan tuntien seuraamisen ja haastattelun perusteella tärkeää on myös käyttää ohjaamisessa mahdollisimman vähän sanoja, enemmän vuoropuhelua musiikin keinoin ja kehonkieltä.

6.6 Kolmesta sanasta kokonaiseksi lauluksi

Sanaimprovisointi antaa mahdollisuuden uusien sanojen oppimiseen ja kun sanojen pohjalta keskustellaan ja tehdään laulun sanoitusta ryhmässä sanavarasto karttuu. Kun ryhmässä on sekä kantaväestöön kuuluvia että ulkomaalaisen taustan omaavia, se mahdollistaa kielen paremman oppimisen. Näin myös päästään heti kiinni keskusteluun.

Halusin ottaa aluksi Hei-sanana ja käydä läpi sen kaikkien opiskelijoiden kielellä. Näin oppilaat oppivat tervehtimään toisiaan eri kielellä. Hei sanaan on myös helppo keksiä jokin rytmi ja melodia.

Halusin käydä läpi tunnesanastoja, jotta tärkeimmät tunnesanat jäisivät opiskelijoiden mieleen, mutta niiden käyttö laulun sanoituksen tekemisessä jäi vähäiseksi. Olisi ollut mielenkiintoista selvittää vielä tulivatko nämä käydyt tunnesanat heidän käyttöönsä arjessa.

Kävin läpi myös pronomineja, mutta luokanopettaja oli sitä mieltä, että niiden läpikäyminen sopisi paremmin vanhemmille oppilaille. Ubuntu-ryhmän opiskelijat eivät myöskään käyttäneet laulua tehdessä pronomineja. Tämä harjoitus oli vaikea sekä Ubuntu-ryhmäläisille että 2.lk: oppilaille! Ohjeet täytyy mennä selkeästi hitaasti läpi ja pronominit myös yhdessä läpi. Oli vähän itsellekin epäselvä miten se tehdään. Hyvä harjoitus pronomien oppimiseen, mutta vaatii selkeät ohjeet. Tällä tavalla keksityt sanat soveltuvat minkä tahansa tyyllisen musiikin tekemiseen eli se ei sulje pois mitään musiikkityyliä.

Kolme sanaa on riittävä laulun aloitukseen. Kun katsoin työskentelyä, kokonaisten säkeistöjen tekeminen tuntui välillä tuottavan ahdistavaa tunnetta. Eli on hyvä lähteä liikkeelle vain muutamasta sanasta. Sanoituksen tekeminen vaatii myös oikeanlaisen mielentilan. Näille kolmelle sanalle on sitten hyvä kehitellä sopiva melodia, josta voi tulla vaikka laulun kertosäe. Näitä kolmea sanaa on mahdollista hyödyntää myös lauluimprovisoinnissa melodian kehittelemisessä. Taru Sormusten Herrasta kappaleita kuunnellessani yksinkertainen ja vähäsanainen on kaunista. Myös afrikkalaiset laulut (Ubuntu-ryhmän opettaja opetti heille aiemmin) koostui muutamista sanoista ja se oli todella kaunis, meditoiva ja rauhoittava.

7. JOHTOPÄÄTELMIÄ TUTKIMUKSESTA

Menetelmiä voi käyttää toisistaan erillisinä opetuskertoina tai yhtenäisenä pakettina peräkkäisinä opetuskertoina sanoittamisen ja säveltämisen perusopetuksessa.

Improvisointiharjoitteiden tasoa voi nostaa musiikin taitojen kehittyessä. Harjoitteita aloitettaessa on hyvä valita sopiva taso ja kehittää siinä opiskelijoita. Maahanmuuttajien kohdalla lähdetään yleensä perusasioista ja jos on soitossa pidemmällä olleita niin heille annetaan heidän taitotasolleen sopivia virikkeitä.

Harjoitteita tehdessä oppii suomen kieltä ja sitä voidaan kehittää siltä tasolta missä maahanmuuttaja on.

Improvisointiharjoitteita tehdessä jännitteet laukeavat luokassa ja jännitys, epävarmuus ja suorituspainet voivat purkautua. Näin oppilaat voivat heittäytyä opetukseen ja musiikin tekemiseen kokonaisvaltaisemmin. Improvisointi ei kuitenkaan kaikille ole luontevaa, joten on tärkeä kuulostella ryhmää ja edetä harjoitteiden kanssa rauhallisesti ryhmää kuunnellen. Tärkeää on opettajan vuorovaikutus ja läsnäolo.

Maahanmuuttajanuorten musiikillinen kokeilu on aiemmassa elämässä voinut olla vähäistä ja heidän kanssaan lähtötaso on varmastikin improvisoinnin tasoilla 1, 2 ja 3. Valitsemassani soitinimprovisaatiassa, jossa oppilaat soittavat kaikki säveltä e pienessä ryhmässä toisilleen oppilaat voivat tutustua soittimeen, saada kokemuksen yhteissoitosta ja olla osa ryhmää, joka esiintyy muille.

Opetusmenetelmäpaketti sopii mielestäni kaikenikäisille sanoittamisesta ja säveltämisestä kiinnostuneille tukemaan heidän sosioemotionaalista kasvuaan.

8. POHDINTA JA JATKOA...

Musiikilla ja musiikkikasvatuksella on yhteiskunnallisia ja globaaleja vaikutuksia. Musiikki rentouttaa ja auttaa aggressioiden purkamisessa. Musiikki luo myös yhteisiä keskustelunaiheita, joilla voidaan saada aikaan ymmärtämystä toisiamme kohtaan. Musiikin harrastaminen yhdistää ihmisiä. Näin esimerkiksi väkivaltaisest konfliktit voivat vähentyä, kuten El Salvadorissa, Etelä-Afrikassa, Britanniassa ja Ruotsissa tehdyillä tutkimuksilla on osoitettu.

Musiikin merkitys kielen oppimisen apuna on merkittävä ja siksi koen sanaimprovisointiharjoitteen tärkeänä maahanmuuttajanuorten tunteidenilmaisukeinona. Mielestäni on tärkeää, että maahanmuuttajanuoret oppivat ilmaisemaan tunteitaan sanallisesti. Se helpottaa kanssakäymistä erilaisissa tilanteissa ja tunteiden tunnistaminen ja niistä kertominen voi ehkäistä ennalta esimerkiksi väkivaltaisia purkautumisia.

Laulu- ja soitinimprovisoinnilla olisi tarkoitus saavuttaa tila, jossa kaikki muu ulkopuolinen unohtuu ja oppilaat elävät siinä hetkessä musisoidessaan keskenään. Tällä tavalla saavutetaan näillä opetusmenetelmillä terapeuttisia vaikutuksia. Kun harjoitteet ovat yksinkertaisia, ne eivät vaadi liikaa ponnistelua. Mutta on mahdollista tarvittaessa lisätä haastavuutta. Soitinimprovisoinnin voisi tehdä ryhmässä myös esimerkiksi djemberumpuja käyttäen. Perussyke annetaan djemberummuilla tms. ympyrässä, äänen etsiminen, oman sävelen laulaminen omassa rytmissä tms. nimien esittely, melodinen motiivi ja liike. Tämä kaikki tehdään toistoperiaatteella välillä silmät auki ja välillä kiinni (Nieminen 2017). Monelle pojalle rumpujen soitto on keino purkaa turhautumisen ja aggressiivisuuden tunteita.

Yksinkertainen ja helppo lähestymistapa mahdollistaa musisoinnin yhdessä jo vaikka soittotaitoa ei ole tai on vain vähän. Näin voidaan myös tutustuttaa oppilaat uusiin soittimiin.

Laulun sanoitusharjoitus toimii pohjana eri tyyllisen musiikin tekemiselle. Oleellista on, että esimerkiksi vain kolme sanaa riittää jo laulun harjoitteluun ja kolmella sanalla voidaan saada aikaan jo meditatiivinen laulu.

Nämä harjoitteet sopivat hyvin tehtäväksi musatornilla ja hyödyntäen modernia musiikkiteknologiaa. iPadeilla voi käyttää kielenkääntäjiä ja kirjoittaa sanoituksia, jotka tallennetaan ja ovat näin valmiita jatkotyöskentelyä varten.

Sen avulla voidaan hyödyntää eri kulttuureista tulevien ihmisten omia musiikkimoodeja, jotka luovat tutun ilmapiirin ja luovat siten mahdollisesti hyviä tunteita. Näitä moodeja olisi myös mahdollista hyödyntää lauluimprovisoinnissa.

Opettajan kommunikointitapa mahdollisimman yksinkertaisia sanoja käyttäen maahanmuuttajien kanssa. Pyrkimys mahdollisimman paljon siihen, että musiikki palvelee kommunikaatiota ensisijaisesti ja erityisesti silloin, kun maahanmuuttajat eivät vielä osaa kohdemaan kieltä. Luottamuksellisen ilmapiirin luominen ensisijaista. Vaatii tietynlaista rohkeutta kokeilla asioita. Ryhmässä tehtävät harjoitteet auttavat ilmaisussa ja antavat keinon turvallisessa ympäristössä. Improvisointi ei ole kaikille välttämättä luontevaa ja siksi on tärkeää luoda luottamuksellinen ilmapiiri. Jos mahdollista antaa oppilaiden tehdä harjoitteet jo tuttujen ihmisten kanssa ryhmässä.

Opettajan iloinen ja positiivinen persoonallisuus ja vuorovaikutustaidot opetustilanteissa. Helposti asiasisältöjen paljous voi johtaa siihen, että on kiire suorittaa. Opettajan läsnäololla on suuri merkitys vuorovaikutuksessa, kuten ilmeni Opetushallituksen ja Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunnan tekemästä raportista (2017). Näitä läsnäolon taitoja tulisi kunkin opettajan harjoituttaa ja ymmärtää niiden merkitys.

Lähteet:

Aaltola, J. & Valli, R. (2007). Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin

Anderson, W.M. & Campbell, P.S. (1989). Multicultural perspectives in music education

Anderson, W.M. & Campbell, P.S. (1996). Teaching Music from a Multicultural Perspective. Teoksessa Anderson, W.M. & Campbell, P.S. (Eds.) *Multicultural Perspectives in Music Education*. 2. Painos. Music Education National Conference. Reston, Virginia, 3-8.

Bates, J. E., Goodnight, J. A., & Fite, J. E. (2008). Temperament and emotion. Teoksessa M. Lewis, J. M. Haviland- Jones, & L. F. Barrett (toim.), *Handbook of emotions*. 3. painos. (s. 485–496). New York: Guilford Press.

Burnard, P. (2002). Investigating children's meaning making and the emergence of musical interaction in group improvisation. *British Journal of Music Education*, 19(2) 157-172.

Erkkilä, J. (2018). Taide ja Hyvinvointikurssi luentomuistiinpanot

Halkola, N. (2017). ”Minun kultani kaunis on, se on kuin auran kukka”: rekilaulujen opetusta peruskoulussa.

Hallam, S. (2010). The power of music: Its impact on the intellectual, social and personal development of children and young people.

Hallam, S., & Prince, V. (2000). *Research into instrumental music services*. London: DfEE.

Hautaniemi, A. (2011). Improvisointi opetusmetodinä yläkoulun musiikintunneilla.

Heikkinen, H.L.T. (2001). Toimintatutkimus-toiminnan ja ajattelun taitoa. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Toim. Aaltola, J. ja Valli R.

Huovinen, E. (2010). Musiikillisen Improvisaation Psykologia. Teoksessa: J. Louhivuori & S. Saarikallio (toim.) *Musiikkipsykologia*. Jyväskylä: WS Bookwell Oy, 407-430.

Huttunen, T. (2017). Osallistava sävellytysmenetelmä musiikinopetukseen: peruskoulun opetussuunnitelman 2014 tavoitteita ja oppimisen ydinmetaforia toteuttamassa.

Hyyppä, M. T. – Mäki, J. (2001). Individual-level relationships between social, capital and self-related health in a bilingual community. *Prevention Medicine*, 32, 148-155.

Hyyppä, M.T. (2002 b) Kuorossa elämä pitenee. Sosiaalinen pääoma ja terveys. Teoksessa Ruuskanen, P. (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PSkustannus, p. 28-59.

Jääskeläinen, I. (1990). Keiteleen Oudompi Nuottikirja. Johdatus luovaan musiikinopetukseen.

Kallio, K. (2017). Lapsen sosioemotionaalisen kehityksen tukeminen varhaiskasvatuksessa.

Karjalainen-Väkevä, M. ja Nikkanen, H. (2013). Opettajan roolit säveltämisen ohjaajana ala- ja yläkoulussa. Teoksessa Säveltäjäksi kasvattaminen. Pedagogisia näkökulmia musiikin luovaan tekijyyteen. Toim. Ojala, J. ja Väkevä, L.

Kratus, J. (1995). A Developmental Approach to Teaching Music Improvisation. *International Journal of Music Education*. 26, 27-37.

Kuula, A. (1999). Toimintatutkimus. Kenttätyötä ja muutospyrkimyksiä.

Laine, T. (2001). Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Toim. Aaltola, J. ja Valli R.

Louhivuori, J.; Paananen, P. ja Väkevä, L. (2009). Näkökulmia musiikkikasvatuksen merkityksiin. Musiikkikasvatus-kirja.

Louhivuori, J. (2017). Musiikin erityispedagogiikan luentomuistiinpanot

Louhivuori, J. ja Nieminen, H. (2018). Tehdään pelottavaa musiikkia, musatornin käyttö luovuuden edistäjänä alakoulussa.

McFerran, K. (2012). "Just so You Know, I Miss You So Bad": The Expression of Life and Loss in the Raps of Two Adolescents in Music Therapy. Teoksessa S. Hadley & G. Yancy (toim.), *Therapeutic uses of rap and hip-hop* (s. 173–189) New York: Routledge

Määttä, S., Koivula, M., Huttunen, K., Paananen M., Närhi, V., Savolainen H. ja Laakso M.L. (2017). Lasten sosioemotionaalisten taitojen tukeminen varhaiskasvatuksessa. Tilannekartoitus. Opetushallitus ja Jyväskylän yliopisto, kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta.

Nettl, B. (1983) *The Study of Ethnomusicology*

Nieminen, S. (2017). Räpin terapeuttinen käyttö ohjaaminen ja inhimillisen kasvun tukeminen

Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila (2006 tai 2014). Ihmisen psykologinen kehitys (1. painos 2006 s. 160-262 TAI 2. painos 2014 s. 178-307; kappaleet Aikuisuus ja Vanheneminen). WSOY.

Ojala, J. ja Väkevä, L. (2013). Säveltäjäksi kasvattaminen. Pedagogisia näkökulmia musiikin luovaan tekijyyteen.

Paynter, J. (1982). *Music in the Secondary School Curriculum*. Cambridge University Press.

Piispanen, L. (2017). Suomen oppimista muskarissa.

Riihimäki, M. (2005). *Monikulttuurinen musiikkikasvatus Suomessa-sanahelinää vai arkipäivää?* Musiikkikasvatuksen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Musiikkitieteen laitos.

Saarikallio, S. (2005). Musiikki ja nuoren psykososiaalinen kehitys

Saarikallio, S. ja Erkkilä, J. (2007). The Role of Music in Adolescence mood regulation

Siegler, DeLoache & Eisenberg (2011 tai 2014). How children develop (3. tai 4. painos)

Toivanen, P. (2009). 'Jokainen ihminen on ulkomaalainen lähes kaikkialla'. Teoksessa Louhivuori, J., Paananen, P. & Väkevää, L. (toim.) 2009. *Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen*. Vaasa: Ykkös-Offset Oy, 325-341.

Tuomi, J. ja Sarajärvi, A. (2009). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.

Villodre, M. del Mar Bernabe. (2017). Music education as a tool to improve socio-emotional and intercultural health within adverse context in El Salvador.

Webster-Stratton, C. & Reid, J.M. (2004). Strengthening Social and Emotional Competence in Young Children—The Foundation for Early School Readiness and Success: Incredible Years Classroom Social Skills and Problem-Solving Curriculum

Weissberg, R. P., Durlak, J. A., Domitrovich, C. E., & Gullotta, T. P. (2015). Social and emotional learning. Past, present, and future (s. 3–19). Teoksessa J. A. Durlak, C. E. Domitrovich, R. P. Weissberg, & T. P. Gullotta (toim.), *Handbook of social and emotional learning. Research and practice*. New York: The Guilford Press.

Worldwatch-institute (2013). Maailman tila. Gummerus

Sähköiset lähteet:

Mannerheimin Lastensuojeluliiton www-sivut. Viitattu 16.1.2017

Opetussuunnitelman perusteet 2014

Suomen psykologiliitto www.psyli.fi. Viitattu 15.5.2018

Väestöliitto www.vaestoliitto.fi Viitattu 22.10.2018

Liitteet:

Kuvauslupalomake kouluille ja oppilaiden vanhemmille

Kyselylomake oppilaille

Kyselylomake tunteja seuranneille opettajille